

מצורע, הא כמו דדם קרוש פסול לחטאות הפנימיות כדילפינן במנחות (כ"א). מדכתיב "וטבל והזה" והאי לאו בר טבילה והזאה הוא, והכי נמי בעינן במצורע, ואין לומר דאחר שמקריש הלוג חוזר וממחהו, דהווי דחוי כדאמרין במנחות שם גבי דם. ועיין באות הבאה.

יד גמ', שם. עיין באות יב שהבאנו דברי **התוס'** יו"ט דקמיצת השמן שיעורו **בשני זיתים** כשיעור קומץ במנחה, והיינו דאף שלמד דהשמן הוא משקה, כתב דאי אפשר לקומצו ביד הלכך עביד שיעורו בכלי. אמנם **במקדש דוד** (הובא באות הקודמת) נקט דהאי קומץ דשמן נמי עביד ביד כשאר קמיצה, ולפי זה הקשה, דלכאורה למאי דקיימא לן דאין הקטרה פחות מכזית, משום דאכילת מזבח הוקשה לאכילת אדם, אם כן במשקין דשיעור שתיית אדם ברביעית, אין הקטרה פחות מרביעית דהוא ג' זיתים, ויוצא דפעמים לא יהיה בשיעור קמיצה דהוא כשני זיתים שיעור הקטרה. ותיירך, דצריך לומר, דקמצי ליה כהנים, שקומצם מחזיק ג' זיתים. מיהו הקשה דלפי זה, כהנים דלא מחזיק קומצם ג' זיתים יהיו פסולים לכל העבודות, להא דאיתא **בירושלמי דיומא** (פ"ב ה"א), דכהן שאין ידו מחזיק ב' כזיתים פסול לכל העבודות דבעינן **כהן הראוי לכל העבודות**. ותיירך, דאפשר דכיון שראוי לעצם עבודת קמיצה, אף דאינו ראוי לקמיצת שמן, לא נקרא אינו ראוי לכל העבודות.

טו גמ', בשלמא לרבי זירא רישא בשירים סיפא בקומץ. כתב החשק שלמה, דהוא הדין דהוה מצי לתרוצי "רישא במנחת ישראל סיפא במנחת כהנים", דודאי אפילו לרבי זירא דווקא נדבת שמן ישראל נקמצת, אבל לא נדבת שמן כהנים, דומיא דשאר מנחות דידהו.

טז גמ', והא קא מכבי. כתב השפת אמת, דהא דלא הוקשה לגמ' כן בשמן, דאפשר דכיון דאינו אלא קומץ נותן טפה טפה, או יש לומר, דהשמן חוזר ודולק עוד ולא חשיב כבוי כמו ביין.

יז והאמר רב נחמן וכו', דליכא אלא האי. כתב בחידושי הגרי"ז דמהאי שנוייה יש לדקדק, דב"אש שמים" שעל המזבח אינו מתקיים מצות קיום האש ומקרי שכבה כל האש, אף שנשאר אש של שמים..

יח גמ', ת"ש דתני ר"א בן יעקב כלפי שנתנה תורה לתרום יכול יכבה ויתרום אמרת לא יכבה. תמה בחידושי הגרי"ז, בהי גוונא מיירי, אי דליכא אלא אותו אש, היאך סלקא דעתין דיש רשות לכבות ולבטל על ידי מצות הרמת הדשן, מצות קיום האש. ואי מיירי בגוונא שישאר אש, גם איסור כיבוי ליכא, דכיבוי במקצת לא שמיה כיבוי. נולכאורה יש לבאר דהאי תא שמע אתי להוכיח דכבוי דמצוה אסור וכמו שפירש **רש"י בד"ה אמרת**, ואפשר דלהאי תירוצא כבוי במקצת הווי כבוי].

יט גמ', לא קשיא הא רבי יהודה הא רבי שמעון. לכאורה להאי תירוצא נדחו לגמרי הני תרוצי קמייתא, ומוכרח דאסור לכבות אפילו במקצת או לצורך מצווה, והקשה **בקרן אורה** דאם כן, למה לא נאמר "אלא".

כ רש"י ד"ה הא רבי שמעון, בתוה"ד, ואם תאמר פסיק רישא ולא ימות הוא. **תוס' בכתובות** (ו.) ד"ה **האי מסוכרייתא**, כתבו **דהערוך** הוכיח מכח שאלה זו, דפסיק רישא דלא ניחא ליה מותר. **וברא"ש שבת בפרק שמונה שרצים** (סימן ט), השיג על דבריו, מהא דפריך הכא והא קא מכבי, דמוכח דאף דלא ניחא ליה אסור. ותמהו עליו **הצאן קדשים, הברכת הזבח והחק נתן**, מאי מייתי ראייה מדברי המקשן, הרי למאי דמסיק דשמואל כרבי שמעון מוכרח דאפילו ככהאי גוונא דהוה פסיק רישא קא שרי רבי שמעון. ועיין בדבריהם שהאריכו ליישב כוונתו.

ד"אין מעבירים על המצוות", לגוונא דצריך להקדים התדיר מסברא דתדיר קודם, ולא מגילוי הכתוב, דאפשר דסברת אין מעבירין על המצוות דוחהו. וביותר קשה מסקנת הגמ' דהיכא דלא שחטיה לתמיד מקריב הפסח, והרי גלי קרא דתמיד קודם. אלא מוכח, דדין קדימת התמיד לפסח אינו אלא בשחטיה, והכא הוכיחו משאר עבודות. **והמנחת חינוך** (מצוה ה אות ג) הוכיח מכאן הא דחידש, דהתורה לא כתבה כלל דהפסח מאוחר לתמיד, אלא **דומן הפסח מתחיל לאחר זמן התמיד**, ומשום הכי לא עברין בהקרת הפסח העשה ד"השלמה", והא דמקריבים התמיד קודם, אינו אלא מדין "תדיר ושאינו תדיר", ואם כן שפיר הביאה הגמ' ראייה מהתם.

יא מתני' אמר ר' שמעון וכו' אם ראתי שמן שהוא מתחלק וכו'. העיר הקרן אורה, דלכאורה אין שייכות להאי מתני' לפירקין, דכולו מיירי בדין קדימת תדיר ומקודש. וכתב, **דבתוספתא** (קרבנות פ"י ה"ב) מוסיף אמתניתין דתנן "עופות קודמין למנחות", "מנחות קודם לזין וזין לשמן", ועל כרחין היינו נבדבה, ואם כן יש לומר דמתניתין שייריה, משום דבהא ד"מנחות קודמין לזין" ליכא רבותא כל כך, דפשיטא דמנחות קודמין, שיש מהן לאשים, וזין לספלין, אבל בקדימת זין לשמן איכא רבותא, ואמאי שייריה, להכי תנן אמר רבי שמעון וכו' שאין מתנדבין שמן, ובפלוגתא לא קא מיירי.

דף צא ע"ב

יב גמ', אמר שמואל המתנדב שמן קומצו ושיריו נאכלים. כתבו **התוס' במנחות** (עד:): ד"ה **קומצו**, דביין אי אפשר לקמץ משום דהווי צלול. ודייק **בשיעורי הגרי"ד** דלכאורה סברי דעביד קמיצת שמן ביד, דבשמן איירינן שהקפיא, וכתב דלכאורה זו כוונת **רבינו גרשון** התם קומצו יקפנו. והקשה, דיין נמי אפשר להקפיא, ועיין בדבריו שהאריך ונשאר בצריך עיון. (ועיין גם מה שנביא באות הבאה **מהמקדש דוד**) ודייק בלשון **הרמב"ם** (פט"ז ממעשה הקרבנות הי"ד) שכתב מי שנדר שמן, קומץ ממנו קומץ וכו', ולכאורה היה צריך לומר מי שנדר שמן קומצו, ומאי טעמא שינה לשונו. וביאר, על פי מה כתב **התוס' יו"ט במנחות** (פ"ב מ"ה), דודאי לקמצה בפס ידו כדרך קמיצת המנחה אי אפשר, אלא שמפריש בכלי שיעור קומץ שהוא כשני זיתים. וביאר, דהיינו כשמואל דאית ליה **במנחות** (יט:): דעושין מידה לקומץ. אמנם הרמב"ם דלא פסק כשמואל יבאר, דאף שאין קומצין בכלי, מכל מקום יכול לתת שיעור קומץ בכלי, (דמה אכפת לן אם היה בכלי הביניים) ויקמץ מאותו כלי, שהרי מה שאי אפשר לקמץ שמן ביד היינו מתוך הלוג, משום שלא יכול לדייק שלא יותיר ולא יחסר, מה שאין כן בהאי גוונא. ולפי זה מדויק לשונו "קומץ ממנו קומץ", וסיים דעדיין צריך עיון דהיה על הרמב"ם לכתוב בהדיא שאפשר לקמץ ככהאי גוונא בכל המנחות.

יג גמ', שם. עיין מה שכתבנו באות הקודמת, **והמקדש דוד** (סי"א ב) כתב דלא נתברר לו כוונת **רבינו גרשון**, ורק בדרך "אפשר" כתב, דכוונתו שצריך להקפות היינו להקריש השמן תחילה, כדי שיהא נוח לקמץ. עוד כתב דמדברי התוס' **במנחות** (עד:): שהבאנו באות הקודמת שכתבו דיין צלול הוא ואי אפשר לקומצו, מוכח דבשמן נמי אינו מקריש, דאי מקריש, גם ביין אפשר להקריש כדאיתא **בסוכה** (יב). ואימא זין קרוש כו'. וכן הוכיח מהא דאיתא **בגמ' לעיל** (עו:): למחר מביא אשמו ולוגו עמו ומתנה בלוג של נדבה, ואקשו, ודלמא לאו מצורע הוא ובעי קמיץ, ותיירצו דמקמיץ, והקשו דלמא מצורע הוא ובעי ליתן מתן שבע, ומשנינן דיהיב והא קא חסר וכו'. ואם בשעת קמיצה צריך להקריש הלוג, איך ראוי הלוג לאחר מיכן להזאות

הדרגת חינוכי

מסכת זבחים דף צא – דף צב

ה' אדר א' – ו' אדר א' התשע"א

פרק דם חטאת

(ה) מתני', הרי זה טעון כיבוס. כתב המנחת חינוך (מצוה קלח, אות י), דלא מצינו דבעינן כיבוס על ידי כהן, וכשרה בור ואף דצריך כיבוס בעורה. מיהו כבר העירו מדברי האבן עזרא בויקרא (פ"ו פ"כ), דכתב בהדיא, דהכיבוס טעון כהן, ומדכתיב בקרא "תכבס" היינו צווי לכהן.

(ו) מתני', ושנטמאה. דהיינו שנטמא הדם, וכמו שכתבו תוס' ד"ה שלנה. והקשה הטהרת הקודש, אהא דפסק הרמב"ם (פ"א מפסולי המוקדשים הל"ו), דאין לדם קדשים טומאה מדאורייתא, וביותר קשה, דהרמב"ם עצמו פסק (פ"ח ממעשה הקרבנות ה"ג) כמשנתנו. ובמנחת חינוך (מצוה קלח, אות ט) תירץ, דהרמב"ם סבר, דכיון דחכמים גזרו טומאה על הדם ושוב אינו ראוי להזאה, תו לא בעי כיבוס מדאורייתא, והיינו משום דסבר דדין דרבנן יכול לגרום לדינים דאורייתא. ועיין במשנה למלך (פ"ז מתרומות ה"א) שדן בזה באריכות. נולכאורה יש לבאר, דאף דודאי אין חלות פסול דאורייתא על הדם, מכל מקום דעת המנחת חינוך דדין כיבוס אינו אלא בדבר הראוי ועומד להזאה, ואם כן, אף דטומאת דם אינה אלא מדרבנן, מכל מקום אינו ראוי להזאה משום הכי לא בעי כיבוס (י.מ.א.).

(ז) תוס' ד"ה שלנה ושנטמאה, בתוה"ד, ואם תאמר ונטמא מ"ט לא בעי כיבוס הא מדאורייתא זורקו לכתחילה וכו'. והקשה הקרן אורה, הא מאי דאמרין דהציץ מרצה אינו אלא אם כבר זרקו, אבל היכן מצינו שריצוי ציץ מתיר לזרוק הדם לכתחילה. ולכך כתב, דיש חסרון בתוס', ותרתי קא מקשו, חדא, למאן דאמר בפסחים (יז). דאין טומאת דם בעורה חורקו לכתחילה, אמאי אין טעון כיבוס, ועוד, כיון דהציץ מרצה אם זרקו הוי כראוי לזריקה ואמאי לא טעון כיבוס. וכתב, דלפי זה הא דתירצו כגון שנשבר הציץ, אינו מתרץ אלא שאלתו השנייה, אבל קושיא קמייתא במקומה עומדת. מיהו החזון איש (סימן ד סק"א) כתב, דמבואר מסוגיא דיומא (ז). וגיטין (נד.), דריצוי ציץ מהני אף לזרוק הדם לכתחילה, וכפשטות דברי התוס' כאן.

(ח) תוס' ד"ה ושקבלו דמים, בסוה"ד, וצ"ע בפ"ק דמעילה (דף ה.). ביאר הצאנ קדשים, דהתם מבואר דדוקא טמא עושה שריים ולא שאר פסולים.

דף צב ע"ב

(ט) רש"י ד"ה יאכלנה, בסוה"ד, ומהאמור בענין כיבוס מריקה ושטיפה. העיר הקרן אורה, דמשמע מדבריו דחטאת העוף נתמעטה אף ממריקה ושטיפה, ולא מצינו כן בשום מקום.

(י) רש"י ד"ה ה"ק אף על פי, בתוה"ד, דההיא דוקא בנאכלות דסמיך ליה "כל זכר בכהנים יאכל אותה". הקשה הפנים מאירות, הא תמניתין לא נקטה אלא רישא דקרא "במקום קדוש יאכל", ואינו סמוך למריקה ושטיפה. ותירץ, דתנא דמתניתין רצה לאשמיענו אמאי מרבינן כל החטאות לכיבוס מדכתיב "תורת", ולא מרבינן מתורת אף הפנימיות למריקה ושטיפה, ועל זה כתב, דפשטיה דקרא קאי דוקא אנאכלות, ומיהו אינו אלא לדין מריקה ושטיפה וכמו שמוכרח מסיפא דקרא, אבל לענין כיבוס אפשר לרבות אף שאינם בהזאה, דאינו סותר פשטיה דקרא.

(יא) תוס' ד"ה אי הכי, בסוה"ד, וה"ר שמעון הקשה מההיא דמנחות דקתני וחכמים אומרים אחד חול ואחד שבת. בהגהות הרא"מ הורוויץ תירץ, דכל היכא דחגי דינא מעיקרא, כגון הכא דכבר חגי דטעון כבוס, שייך למיתני

(כא) בא"ד, אפשר דמולף ליה בטיפין דקות מאד הלכך אי נמי מכבה בטיפין גסות דבר שאין מתכוין הוא. נלכאורה נראה לבאר, דאין כוונתו שמולף בכוונה בטיפין גסות, אלא דמולף בטיפין דקות, ואף דלפעמים יהיו הטיפין גסות ויגרום לכבוי, אינו פסיק רישא, כיון דכוונתו להזות בטיפין דקות, ולגבי הטיפין הגסות הווי מתעסק.

(כב) בא"ד, שם. ובפירוש ר"ע מברטנורה (אמנותיין) תירץ, דאפשר שתהיה האש גדולה וחזקה ותנצח את היין ולא יכבו. ונהביא דבריו בגליון מהרש"א כאן.

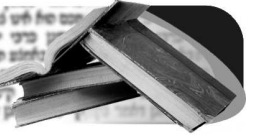
דף צב ע"א

(א) תוס' ד"ה במלאכה שאינה צריכה לגופה, בתוה"ד, ור"ת תירץ דהא דחשיב לה שמואל פטור ומותר לאו משום דסבירא ליה כוותיה. הקשה המגיד משנה (פ"י משבת הכ"ה), דפסקי הרמב"ם סותרים זה את זה, דהתם (ה"יז) פסק דמותר להפיס שחין בשבת, והיינו משום ד"מלאכה שאינה צריכה לגופה פטור", וכרבי שמעון, וכדמבואר בשבת (ג.), ומאידך פסק (בפ"י"ב ה"ב) דאין מכבין גחלת של עץ וכדשמואל, ובסוגיין אמרינן דטעמו משום דסבירא ליה "מלאכה שאינה צריכה לגופה חייב", וכדברי רבי יהודה. ובחידושי רבנו חיים הלוי תירץ, דהא דקאמר רב בשבת (ג.) דטעמא דשמואל דמתיר להפיס מורסא משום "מלאכה שאינה צריכה לגופה", היינו לשיטתו דסבר דדבר שאינו מתכוון אסור וכרבי יהודה, ואם כן אין לפטור אלא מטעמא ד"מלאכה שאינה צריכה לגופה", אבל שמואל גופיה דסבר בסוגיין דדבר שאינו מתכוין מותר, ואף היכא דהוה פסיק רישא, כיון דלא ניחא ליה, נוכחו שכתבנו בעמוד הקודם (אות יח) בשם הערוך, שפיר יכול להתיר מהאי טעמא. ואם כן אף דהרמב"ם פסק ד"מלאכה שאינה צריכה לגופה חייב", מכל מקום יכול לפסוק דמפיס מורסה מותר, כדעת הערוך דפסיק רישא דלא ניחא ליה מותר למאן דאמר דבר שאינו מתכוין מותר, וכמו כן נתיישבה שפיר קושית התוס'. ועיין שם שהאריך להוכיח כן מסוגיא דכריתות (כ.).

(ב) גמ', תניא נמי הכי הדם והשמן שנטמאו עושה להם מערכה בפני עצמה. הקשה העולת שלמה, מאי שנא מדם דתני לעיל (עח.). דהיכא דנתערב בדם פסולים ישפך לאמה, וכן לעיל (לד:.) אמרינן דדם דחוי ישפך לאמה, ולא אמרינן דישפך כמבואר בסוגיין.

(ג) רש"י ד"ה מערכה, על הרצפה בעורה. והרמב"ם (פ"ו מאסורי מזבח ה"ה) כתב, דעושה להם מערכה על המזבח. וביאר בלחם משנה (שם) דהרמב"ם הוכיח כן מדאמרין דעושה להם מערכה. ובקרן אורה הקשה, דמכל מקום מנא לן הא, דמדכתיב "בקדש באש תשרף" לא ידעינן אלא דצריך לשרוף אותם בבית הדשן כשאר קדשים. ובמקדש דוד (סימן ד אות ד ד"ה והנה) הקשה, דאם מעלה אותם למזבח, למאן דאמר לעיל (פג.) דאפילו בנסכים אמרינן "אם עלו לא ירדו", נימא דקלטן המזבח והווי שוב ראויים לגבי מזבח.

(ד) בא"ד, ונראה בעיני שהוא דבר לח ושורפן לעצמן כדי שתהיה שריפתן ניכרת לעצמן. הקשה בקרן אורה, דמכל מקום לא תירץ אמאי במנחות נמי עושה להם מערכה לעצמה, דמנחות אינם לחים. ובחזק נתן כתב דמצא בגליון של קלף, דרש"י לא גרס "מנחות" בביריתא, והוא גופא, משום דאם כן תקשה קושית הקרן אורה. עוד העיר הקרן אורה, דהרמב"ם אמאי לא הביא האי דינא אלא לענין נסכים, והשמיט לדם שמן ומנחות, דבתוספתא איתא להאי דינא אף בדידהו, וכדאמרין בסוגיין.

הדרגת היוזמי

מסכת זבחים דף צב - דף צג

ו' אדר א' - ז' אדר א' התשע"א

הקשה החק נתן, מהא דאמרינן לקמן (צח:), דאין דם טעון כיבוס אלא משנבלע בבגד, ולכך אי היה כבר דם עולה בלוע בבגד, וניתנו עליו דם חטאת לא בעי כיבוס. ואם כן, אף היכא דניתנו על בגד טמא נטמא קודם חיוב כבוס, דמשנגע בבגד נטמא, אף שלא נבלע בו. ותירץ בשם המרכבת המשנה, דרמי בר חמא ורב חסדא פליגי אההיא דהתם. (ולפי זה תירץ שיטת הרמב"ם פ"ח ממעשה הקרבנות ה"ט עיין שם). והחזון איש (סימן כ סק"ד) תירץ, דיש לומר, דבנגיעת הדם בבגד חשוב בלוע, ודוקא היכא דכבר שבע הבגד בליעתו, ואם יכבס את הבגד בהכרח יתכבס הדם שמעליו, אמרינן לקמן דאין צריך כיבוס.

(ב) תוס' ד"ה מי חטאת, בסוה"ד, וי"ל דהתם קודם קידוש והכא לאחר קידוש. ותמה החק נתן, דדבריהם אלו נסתרו ממתניתין דפרה (פ"י מ"ה) שהובאה בסוגיין, היה עומד חוץ לתנור והושיט ידו לחלון ונטל את הלגין והעבירו על פי התנור, דאי חשבינן ליה למונח וכרבי עקיבא נפסלו, ואף דהתם איירינן לאחר קידוש. ותירץ, דהתם אולא אליבא דרבנן דפליגי אדרבי אליעזר דהכא, וכוונת תוס' דאפילו רבי אלעזר לא פליגי היכא דעדיין לא התקדשו.

(ג) גמ', ה"מ בזה אחר זה אבל בבת אחת לא או דילמא לא שניא. הקשה הקרן אורה, אי נימא דילפינן בבת אחת מפסול קודם, אם כן לא משכחת ליה לדין כיבוס, אם נצדד כצד הגמ' לעיל (צב:), דדם הטעון כיבוס נפסל להזאה. ותירץ האור שמח (פ"ח ממעשה הקרבנות ה"ט), דהא דנפסל הדם לעיל מכיבוס היינו כתוצאה מחיוב כיבוס, ולכך אין אותו הפסול מפקיע חיוב הכיבוס, דאדרבא הפסול נגרם מחיוב כיבוס שבו, מה שאין כן הכא, דנטמא אינו פסול מחמת חובת כיבוס.

(ד) גמ', שם. הקשה החזון איש (סימן כ סק"ד), מהא דאמרינן לעיל (צב:) דאיצטרין קרא למעט חטאת העוף מחיוב כיבוס, היכא דהדביק כלי בצוארה, והא בהאי גוונא נפסל הדם באותו זמן מהזאה, ואמאי לא מוכיחין מהתם דלא למדין פסול דבת אחת מפסול דלפני זה. ותירץ, או דכל הבעיא על הצד דחטאת העוף שקיבלו בכלי, כשר, דאם כן לא בעי לאוקמיה במדביק כלי בצוארה, או דכל זמן שלא פירש הבגד מצואר העוף יכול עדיין לסחוט דם מהבגד, ולא נפסל מהזאה.

(ה) גמ', שהרי נדה מזין עליה. כתב בהגהות הרא"מ הורוויץ, דנקט נדה לרבנותא, דאף דחמורה היא דמטמאה בהיסט ומגע ומשא, אבל אין הכי נמי דהוה מצי להוכיח מהא דמזין על טמא מת ביום ג' וז' שלו, ולא אמרינן דכיון שנטמאת ההזאה בנגיעתו הוה כאילו לא היוזה. ועיין עוד מה שכתב האור שמח (פ"ח ממעשה הקרבנות ה"ט).

(ו) גמ', רבי אלעזר בשיטת רבי עקיבא רבו אמרה וכו'. הקשה בחידושי הגרע"א, למאי דפירש רש"י ד"ה ונטל, דטעמא דרבי עקיבא דפוסל לגין שהעבירו על גבי התנור אינו אלא משום "מעלה" דמי חטאת, היכי יליף רבי אלעזר להכשיר מי חטאת טמאים מדאורייתא. והחזון איש (פרה סימן ה סק"א) תירץ, דאפשר דכוונת רש"י דהוא "מעלה" דאורייתא, דמצינו לשון "מעלה" בדאורייתא, וכדכתבו תוס' בפסחים (יט). ד"ה אלמא. [מיהו צריך ביאור, דהתם (בפסחים) מוכיח רש"י גופיה מלשון מעלה דאינו אלא מדרבנן. (א.ג.)].

(ז) גמ', דר"א סבר הזאה צריכה שיעור ומיצטרפין להזאות. פירש רש"י ד"ה דכולי עלמא, דמשום הכי קסבר רבי אלעזר שאפשר להזות ממי חטאת שנטמאו, דאי לאו הכי איך מזין על נדה בתרי זימני, הרי הזאה ראשונה כבר

פשוט ברישא, אבל היכא דתני דינא או ענינא לבסוף, סמין ליה הפשוט, ויישב בכך גם מה שהקשו תוס' מהא דקתני בפרק אחד דיני ממונות, אחד דיני ממונות אחד דיני נפשות בדרישה והקירה.

(יב) גמ', אלא האי יצאה לחוץ איצטריכה ליה וכו'. בחידושי מרן הגר"ח הלוי (פ"ג מהלכות ביאת מקדש הכ"א), הוכיח מהא דמבואר בסוגיין דאף על הצד דדם בצואר חטאת העוף הנכנס לפנים פסול, מכל מקום היכא דנכנס מעצמו, כגון על ידי פירכוס לא נפסל, ודלא כקדשים קלים שיצאו חוץ לעזרה דנפטלים אף היכא דיצאו על ידי פירכוס. דדם חטאת הנכנס לפנים אינו נפסל במה שנמצא בהיכל, אלא מחמת ההכנסה להיכל. ולפי זה ביאר אמאי מצינו מיעוט בהבאת הדם דרך משופש. [ולכאורה צריך ביאור, דמשמעות דברי רש"י ד"ה כשרה, דהטעם דהדם לא נפסל דם כשנכנס מאליו משום דלא נכנס לכפר, ולא משום דחסר במעשה הבאת הדם. (ש.א.)].

(יג) גמ', בעי רבי אבין נשפך על הריצפה ואספה מהו וכו'. הקשו השפת אמת והקרן אורה, אמאי תלה רבי אבין בעייתו בבעיא הקודמת, וכדמשמע מדכתב רש"י ד"ה אצרוכי, "דכיון דצואר דידיה הוא במקום כלי שרת", דהיינו דצידי הספק הם האם דם שבצואר העוף נחשב למונח בכלי שרת או לא. הא אף אי נימא דצווארו חשיב ככלי שרת, מכל מקום כיון דבעינן הזאה מגוף העוף, לא יוכל לאסוף וליזרוק. ואי הא גופא קא מבעיא ליה אי כשר כשהיזה בכלי, אמאי נקט הבעיא בנשפך ולא היכא דקיבלה בכלי.

(יד) רש"י ד"ה תיפוק לי, בסוה"ד, ואויר כלי ככלי דמי. הקשה בחידושי הגרע"א, הא כיון דכבר כתב רש"י דבעינן להזות דוקא מהעוף עצמו, אף אם אויר כלי אינו ככלי, מכל מקום נפסל מחמת דכבר יצא מצואר העוף. ובעולת שלמה תירץ, דאיצטרין ליה משום דבלאו הכי, היכא דכיון להזות והפסיקו על ידי כלי לא היה מקום לפסול משום דבעי הזאה מגוף העוף, אלא משום דאויר כלי ככלי דמי. ועיין עוד בפנים מאירות.

(טו) גמ', ניתו מבגד לבגד מהו מבגד קמא אידחי ליה מכיבוס. הנה לקמן (צח.) מבואר דדין כיבוס נאמר דוקא היכא דנבלע הדם בבגד, ולכאורה היינו דדינא דכיבוס נאמר על הבגד שהוזה עליו דם, ולא על הדם, ואם כן לכאורה בגוונא דידן, בעת שהותו הדם על הבגד הראשון לא נאמר בו דין כיבוס, ואמאי אידחי ליה לכיבוס. ושמא יש לומר בדוחק, דכיון דהאי דם אם לא היה ניתן היה דינו להתכבס כבר נקרא שאיזודקק לכיבוס, וצ"ע.

(טז) גמ', א"ל זו שאלה טעון כיבוס ממה נפשך וכו'. הרמב"ם (פ"ח ממעשה הקרבנות ה"ט) פסק דאינו טעון כיבוס. והקשה הכסף משנה (שם), דממתניתין דלקמן (צג.) מוכרח דלית הלכתא כוותיה דרבי עקיבא, ואפילו אם היתה לו שעת הכושר אינו טעון כיבוס, מכל מקום איך סתם דלא צריך כיבוס, הא הוה ליה לחייב כיבוס מספק. ותירץ, דכיבוס במקום קדוש אינו דרך כבוד כלפי מעלה, ומספיקא לא מזולתינן ביה. ובלקוטי הלכות (כאן) הקשה, דכיון דהוה מצוה דאורייתא איך מבטלינן לה מספק משום חשש זילזול. עוד תירץ הכסף משנה, דכיון דסתם תנא דלא כרבי עקיבא איפשיטא בעיין איפכא מדלוי. והקשה המנחת חינוך (מצוה קלח, אות א), דאף דלא נפסק כרבי עקיבא, מכל מקום עדיין שייך להסתפק, דילמא צריך כיבוס דאוספו וכשר.

דף צג ע"א

א גמ', בעא מיניה רמי בר חמא מרב חסדא ניתו על בגד טמא מהו וכו'.

דף צג ע"ב

(ג) תוס' ד"ה מה טעם, בתוה"ד, ותימה ונשפך על הרצפה למה לי הא שמעינן לה מנייתו מן הצואר. כתב החק נתן דיש לומר, דאתיא לדיוקא, דדוקא נשפך מן הצואר על הרצפה אין טעון כיבוס, אבל נשפך מן הכלי על הרצפה טעון כיבוס, דמדקתני דטעמא דנשפך על הרצפה אין טעון כיבוס לפי שלא התקבל הדם בכלי, שמעינן דאם נתקבל בכלי אף דנשפך על הרצפה טעון כיבוס.

(יד) רש"י ד"ה קיבל, וחזר ועירב. כתב הקרן אורה, דרש"י הוכיח דלא מהני אפילו חזר ועירב, מדאיצטריך תנא לאשמועינן דאפילו אם קיבל בב' כלים פסול. וטעמא דלא מהני, משום דברגע שתקבל פחות מכדי הזאה הוי ליה כנשפך מן הצואר על הרצפה, דאין לו תקנה. והעיר, דלכאורה היה אפשר לומר דאשמועינן תנא, דלא מהני לקבל אפילו בחד פחות מכדי הזאה, אבל אין הכי נמי דאם יחזור ויערבן יוכל להזות מהם, ולא דומה לנשפך מהצואר על הרצפה, דכיון דבשעה שקיבל פחות מכדי הזאה עדיין היה יכול להשלים עדיין לא נפסל.

(טו) גמ', אבעיא להו בדם מהו. פירש רש"י ד"ה בדם, דספק הגמ' אם בחטאות הפנימיות נמי בעי שיקבל כדי כל הזאות. וביאר הזבח תורה, דבחטאות החיצוניות בודאי לא מעכב אם לא קיבל כשיעור כל הזאות, דכיון דקיימא לן כבית הלל דדוקא מתנה אחת מעכבת, יכול לקבל שיעור כל הזייה בפני עצמה. ודוקא בחטאות הפנימיות דכולהו מעכבות, צריך לקבל כדי שיעור כל הזאות בבת אחת. מיהו ודאי דאף בחטאות החיצוניות צריך לקבל לפחות בכדי הזאה אחת.

(טז) גמ', ואיצטריך למכתב בדם דאי כתב רחמנא בדם ה"א אפילו מספג וכו'. הקשה בחידושי מרן רי"ז הלוי (פ"ה ממעשה הקרבנות ה"ט), דהא דלמדן מ"ד"ם דבעינן שיעור הזאה בשעת קבלה, והך דלמדים מ"וטבל" שהטבילה לא תהא על ידי ספוג, אינם שייכים להודי, ומאי שייך למיעבד צריכותא. וביאר, על פי מה שכלל הרמב"ם (בפ"ה ממעשה הקרבנות ה"ט) ב' דינים אלו יחד, דבאמת שיעור טבילה בעינן נמי בשעת הזייה, ואהא מקשינן אמאי איצטריך לתרוויהו, הרי שיעור טבילה גורם לדין שלא יספג [דהיינו לקיחת דם באצבעו משפת המזרק, דלא בעי שיעור טבילה]. ומשני, דאיצטריך דינא דבעינן שיעור טבילה, אף בשעת הקידוש.

(יז) גמ', מאי לאו הכי קאמר עד שלא גמר להזות טעון כיבוס משהוהוה אין טעון כיבוס. כתב הרש"ש, דצריך לומר, דבלשון הזייה נכלל נמי נתינה דמזבח הקטורת, דאם לא כן אכתי לא נגמרו המתנות, ומאי טעמא לא ליבעי כיבוס.

(יח) תוס' ד"ה אלא אצבעו, בתוה"ד, והוזה מה הזאה כנגד הפתח אף שחיטה כנגד הפתח משמע שהיה הכל במקום אחד. בחידושי מרן רי"ז הלוי (פ"ד מפרה אדומה ה"ה) יישב דעת רש"י, דסבירא ליה, דהא דאמרינן דהזאה ושחיטה ושריפה כנגד הפתח אינו מאותו דין, אלא דבהזאה איכא הלכה דיראה הכהן את ההיכל ויכוין הזאתו לנגדו, ולכך היה צריך לעלות למעלה למקום שיוכל לראות משם את ההיכל דרך פתחו, אבל בשחיטה ושריפה לא בעינן שיראה את ההיכל, אלא שהמקום יהיה נכח פני אהל מועד, ואפילו למטה מצי לקיים כיון דהמקום נכח פני המקדש.

(יט) גמ', אלא אצבעו במאי מקנח. פירש רש"י ד"ה במה יקנח, דקושית הגמ' אצבעו בין כל הזאה של פרה במאי יקנח. והקשה התוספת קדושה, אמאי קשיא ליה בפרה שפי מבזאות שבחטאת. ותירץ, משום דבפרה בעי לשרוף

טמאה בשעת הזאה השנייה. ולכאורה דבריו צרכים ביאור דאף דבודאי לדברי הרא"מ הורוויץ שהובאה באות ה', יש להוכיח כן מכל טמא מת שמוזן עליו בג' לימי טומאתו, דעדיין הוא טמא, ואי סבירא ליה לרבי אלעזר דאפשר להזות בפעמיים מוכח דאפשר להזות מי חטאת טמאים. אבל גבי נדה כיון דאפשר להזות עליה בפעם אחת, מהיכי תיתי דיוכל להזות פעמיים. (א.ל.). ואולי יש ליישב, דכיון דלא מצינו ששנו לנו חכמים דאין אפשר להזות על נדה בפעמיים, מוכרח דאפשר].

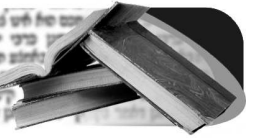
(ח) גמ', ת"ר מדרמה מדרם כשרה ולא מדרם פסולה. הקשה המצפה איתן, אמאי לא יליף ליה מדדרשינן במתניתין בסמוך, מדכתיב "זוה" דדוקא דם הראוי להזאה טעון כיבוס, ודרם טמא אינו ראוי להזאה. ותירץ, דיש לומר דמ"זוה" לא שמעינן אלא פסול דם גופיה, ועיין עוד באות י'.

(ט) גמ', שם. ביאר בחידושי הגרי"ז, דהא דממעטינן מקרא דדם פסול אינו חייב בהזאה, אינו משום דאינו ראוי להזאה, דהרי אפילו אם ניתו בשעה שהעלו הדם למזבח, דאיכא דינא דאם עלו לא ירדו, מכל מקום פסול מיקרי ואין דמה טעון כיבוס.

(י) גמ', ור"ש לטעמיה דאמר קדשים קלים אין טעונין מריקה ושטיפה. העולה מכאן, דאם נפסוק דקדשים קלים בעי מריקה ושטיפה, בהכרח נפסוק כרבי עקיבא דדוקא דם שלא היה לו שעת הכושר לא בעי כיבוס. והקשה הלחם משנה (פ"ח ממעשה הקרבנות ה"ג) על הרמב"ם (שם) דספק כרבי שמעון, ומאידך פסק (שם ה"ד) דקדשים קלים בעו מריקה ושטיפה. ותירץ, דסבירא ליה להרמב"ם דתנא קמא דקאמר דילפינן מ"דמה" דדוקא דם טהור בעי כיבוס, סבירא ליה דאפשר למילף מ"דמה" דאפילו כשהיה לו שעת הכושר לא בעי כיבוס, ודלא כרבי עקיבא ורבי שמעון דמצריכים ללמוד כן מיתור אחר, ודלא כפירוש רש"י בד"ה מדרמה, דרבי עקיבא ורבי שמעון לפרושי דרשא דקאמר תנא קמא קאתי. ולפי זה יישב נמי, איך סתם רבי במשנתנו כרבי שמעון, ומאידך סתם לקמן (צה:): דאף קדשים קלים בעי מריקה ושטיפה, ודלא כרבי שמעון. וברש"ש תירץ, דלהלכה ממעטינן דם טמא מ"זוה", וכדמתניתין דלקמן דדוקא בראוי להזות בעי כיבוס, ורבי עקיבא ורבי שמעון הכא לית להו דרשא דהתם, [ובהכי נתיישבה נמי שפיר קושית המצפה איתן שהבאנו באות ח'].

(יא) תוס' ד"ה ניתו, מרישא לא שמעינן דהוה אמינא הכא שאני משום דבבת אחת. ביאר החזון איש (סימן כ סק"ד), דרצו לומר, דאיצטריך לאשמועינן, דאפילו היכא דהבגד בתוך חלל המזרק, וניתו עליו הדם קודם שבא לאויר הכלי, והיה הבגד שוה עם דופני המזרק, מכל מקום אינו טעון כיבוס, דאי לאו הכי משכחת בבת אחת, דאם בא הדם לאויר למעלה מאויר הכלי כבר נפסל, וכדאיתא לעיל (כה). דצריך שיתן ורידים לתוך הכלי, ואי הבגד מלמטה מדופני הכלי לא מקרי ניתו מן הצואר, ואי משום דהדם עתיד ליפול על הבגד חשיב אויר שאין סופו לנוח, אם כן כבר איפסיל. ואף דמסקינן לעיל, דאם נפסל בזמן חיוב הכיבוס חייב בכיבוס, לא דמי להכא, דהכא עדיין לא היה כשר להזאה בשעה שניתו הדם, מה שאין כן התם כבר התקבל הדם בכלי, ואם היה ניוה על בגד אחר היה חייב בכיבוס.

(יב) גמ', יכול ניתו מן הקרן ומן היסוד יהא טעון כיבוס ת"ל אשר זוה. הקשה בחידושי הגרי"ח על הש"ס (סימן שסו), אמאי בעי למעט לה מקרא, הא כיון דנזרק ונגעשית מצותו יצא לחולין, ואיך שייך שיהא טעון כיבוס. אלא הוכיח מהכא, דדין כיבוס בדם חטאת אינו תלוי בעצם קדושת הדם, דאף הדופקעה הקדושה, כל עוד נקרא חטאת, דין כיבוס עליו.

הדרך היומית

מסכת זבחים דף צג – דף צד

ז' אדר א' – ח' אדר א' התשע"א

במחשבה לחודיה מציא להביאו לידי תומאה, ואולי אפילו רבי אלעזר יודה דחייב בכיבוס, ולא פליג אלא בעור, דלא יקבל תומאה אלא על ידי מעשה. ועוד, אי מחוסר מעשה מקרי ראוי לקבל תומאה, אמאי הוצרכו לומר גבי בגד שחישב עליו לצורה, דמיקרי ראוי משום שיכול לבטל מחשבתו, אפילו לא יבטל מחשבתו נימא דמיקרי ראוי מפני שאחר הציור יקבל תומאה. ותירץ, דכיון דסתם עורות לעיבוד קיימי, וסתם בגד לאו לצורה קאי, ולכך התם כיון דמחוסר צורה, ולא להווא מעשה קאי, מסתמא לא מיקרי ראוי, אבל הכא דמסתמא לעיבוד קאי, לא מיקרי מחוסר מעשה, כיון דעתיד לבא, ולאו מעשה גמור הוא אלא הוי כמחשבה דעלמא, ולכך משווה הגמ' הך מחוסר מעשה דהכא, למחשבה דבגד שיש בו צורה, דכי היכי דהתם בביטול יורד לתומאה, הכא נמי יורד לתומאה דמעשה כי האי דהוי כמו מחשבה. ועיין בחק נתן מה שתיירץ.

דף צד ע"א

א) גמ', מנין לרבות שק וכל מיני בגדים תלמוד לומר אשר עליה. פירש רש"י ד"ה אין לי (בעמוד הקודם), דאיצטרך ליה רבי אלעזר ריבוי כיון דסתם בגדים שבתורה צמר ופשתים. ובדעת רבי יהודה כתב המלבי"ם ויקרא (פ"ו פכ"א) דבפשוטו סבירא ליה כרבא **במנחות** (לט:), דסתם בגד אינו אלא מצמר ופשתים. מיהו הקשה, דלשיטת הרמב"ם אי אפשר לומר כן, דהכא (פ"ח ממעשה הקרבנות ה"ה) פסק כרבי יהודה, ומאיך לגבי ציצית פסק (בפ"ג מציצית ה"ב) כתנא דבי רבי ישמעאל שסתם בגד אינו אלא צמר ופשתים.

ב) גמ', אמר אביי וכו' רבא אמר וכו'. כתב הזבח תודה, דכל הני תרוצי לא פליגי אהדדי, אלא אתו להביא עוד היכי תימצו דבגד לא יקבל תומאה אף שכבר ראוי לקבלו.

ג) גמ', הא רבנן הא אחרים דתניא הבגד והשק מכבסו הכלי והעור מגררו. מפשוטו לשון הגמ' משמע, דהכלי והעור חייבים לגררו, וכן כתב הרמב"ם (פ"ח ממעשה הקרבנות ה"ב). ותמה השפת אמת, דכיון דבקררא לא מצינו אלא חיוב כיבוס, מנלן לחייב דבר שאינו בר כיבוס בגרירה, ומאי שנא מבגד שאינו ראוי לקבל תומאה, דכיון דממעטינן מחיובא דקרא, פטרינן ליה מכל וכל ולא מחייבינן בשום קנוח. **ובנתיבות הקודש**, העיר עור דלפי זה אף בגדים שאינם מקבלים תומאה דאימעטו מכיבוס יצטרכו גרידה, ולא מצינו כן בשום מקום.

ד) גמ', שם. עיין באות הקודמת, כתב השפת אמת, דאם נאמר דאיכא מצוות גרידה בדברים שאינם בר כיבוס, צריך לעשות הגרידה בעזרה דומיא דכיבוס הבגדים. מיהו **המנחת חינוך** (מצוה קלח, אות ט) נקט בפשיטות, דדוקא גבי כיבוס גזרה התורה דצריך לכבסו במקום קדוש והלכך צריך לעשותו בעזרה, אבל גרידה בודאי אין קפידא לעשותו בעזרה, דאינו כלול במצות התורה. אבל **הקן אורה** כתב, דאף אי נימא דאינו כלול במצות הכתוב לעשותו בעזרה, מכל מקום בעינן לגורדו בעזרה, משום דהדם לא אינתיק למצות כיבוס, ומשום הכי אינו דומה לדם הצריך כיבוס דאמרינן **לעיל** (צב:), דאולי כיון דניתקו למצות כיבוס פסול לזריקה, ואם כן ממה נפשך צריך לגורדו בעזרה כדי שיוכל להזות ממנו.

ה) גמ', והא דאמר רב חייא זימנין סגיאיין הוה קאימנא קמיה דרב ושכשיכי ליה מטאניה במיא בקשין וכרבנן. הקשה **הלחם משנה** (שם), אמאי סתם **הרמב"ם** (פרק כב משבת ה"ח) דאסור לכבס מנעל, ולא חילק בין רך

את כל הדם, וכיון דאי אפשר לקנח בגופה של פרה בעי במה מקנח שיוכל לבסוף לשורפו, ומתריצין דמקנחו בשפת מזרק ובסוף ההזאות יקנחו בגוף הפרה, אבל בדם שבחטאות הפנימיות לא אכפת לן במה יקנח, דכבר נפסלו. ועיין באות הבאה.

כ) גמ', אמר אביי בשפת מזרק. הרמב"ם (פ"ב מהלכות פרה ה"ג) כתב, ועל כל הזייה מקנח אצבעו בגופה של פרה, והקשה **הלחם משנה** (פ"ה ממעשה הקרבנות ה"ח), דנסתר מגמ' דידן דמקנח אצבעו בשפת מזרק. ותירץ **הקרן אורה**, דהרמב"ם פ"ה הגמ' הכי, דבשלמא בפרה ניחא דיכול לקנח ידו והוא הדין אצבעו דהוה גביה כדכתיב "ושרף את הפרה", אלא אצבעו **בקדשים** דבעו הזאה במאי מקנח, ומשני בשפת מזרק, ודלא כרש"י ותוס'. **אמנם עיין בהשגות הראב"ד** שם, שמביא לגמ' דידן, דמבואר דאפשר לקבל דם פרה במזרק, להקשות על הרמב"ם שכתב דמקבלו בידו, ולא הקשה לקושית **הלחם משנה** (א.ל.).

כא) מתני', אחד הבגד ואחד השק ואחד העור. בתוס' הגרע"א (אות צ) צהביא דברי **הרע"ב בשבת** (פכ"א מ"ב), דדוקא בעור רך שייך כיבוס אבל לא ביבשים, וכתב דלפי הא דאמרינן בגמ' **לקמן** (צד.) דמתניתין ממעט כלי עץ, ולא אמרינן דממעט נמי עור קשה, היינו משום דמילתא דפסיקא נקט אף לאחרים דסבירא להו **לקמן** (צד:), דאף עור קשה בר כיבוס.

כב) מתני', זה חומר בחטאת מקדשי קדשים. פירש רש"י ד"ה זה חומר, דאכיבוס קאי. אבל **הרמב"ם** (פ"ח ממעשה הקרבנות ה"ג) כתב, דאף לענין כלי חרס חלוק, דכלי חרס בשאר קדשים סגי במריקה ושטיפה. **ובראב"ד** (שם) השיג עליו, דבודאי אף בשאר קדשים לא מהני מריקה ושטיפה בכלי חרס, וכמבואר **בתוספתא** בפירקין. וכתב **הלחם משנה**, דמה שהכריחו לרמב"ם לפרש דלא כרש"י, דקשיא ליה, דאם כן אמאי לא תני ליה במתניתין קמייא, דאי אפשר לומר דהמתין עד שהשלים כל דיני כיבוס, דעדיין יש כמה דינים שנשנו במשניות הבאות.

כג) מתני', שם. הרש"ש הקשה על שיטת **הרמב"ם** (הובא באות הקודמת), מדאמרינן **בפסחים** (ל:), התורה העידה על כלי חרס שאינו יוצא מידי דופיו לעולם, ולהרמב"ם הרי מהני מריקה ושטיפה בשאר קדשים. ותירץ, דקדשים שאני דהתיירא בלעי, ואף דילפינן מינה אפילו לחומץ בפסח, צריך לומר כמו שכתב **הר"ן בעבודה זרה** (לט: מדפי הרי"ף), דכיון דחמץ שמייה עליו מיקרי דאיסורא בלע, ומכל מקום צריך לומר דילפינן חילוק בין כלי חרס לשאר כלים היכא דאסורא בלע, מדחוינן דהתורה חידשה בחטאת דבעי שבירה דווקא בכלי חרס.

כד) תוס' ד"ה מניין, בתוה"ד, אבל קשה אי גרסינן משהופשט מאי בעי מאי בינייהו. העיר **החק נתן**, דרש"י גופיה תירץ קושיא זו בד"ה **מאי בנייהו**, דכוונת הגמ' להקשות איזה בגד ראוי לקבל ואינו מקבל עדיין, וכן כתבו **תוס' (שם)**, ואם כן מאי מקשו תוס' הכא.

כה) בא"ד, (בנמשך לעמוד הבא), ושמא יש לפרש דאחר עיבוד אפילו מחשבה לא בעי אבל קודם עיבוד מחשבה בעי. דהיינו, דדוקא משום דאי אחשביה יקבל תומאה אפילו לפני שעיבד העור, מחייב רבי יהודה בכיבוס, אבל אי לא מקבל תומאה כל עוד שלא עיבדו לא יתחייב בכיבוס לכולי עלמא. אבל **הרמב"ם** (פ"ח ממעשה הקרבנות ה"ה) כתב, דכיון דלאחר שעבדה מקבל תומאה, מעכשיו טעון כיבוס לרבי יהודה. וכתב **הלחם משנה** (שם), דבכך תירץ הרמב"ם לקושית תוס' הכא. מיהו הקשה, אם כן איך משווה הגמ' עור משהופשט לבגד שחשב עליו לצורה או עוצבה, הא התם

הדרגת היוזמי

מסכת זבחים דף צד – דף צה

ח' אדר א' – ט' אדר א' התשע"א

דצריך לקיים מריקה ושטיפה דוקא לפני שנעשה נותר ניחא, דאפשר לומר דאיירי בבלע שלמים ביום השני, ואם יטבילם היום יהיה צריך על כל פנים הערב שמש קודם שימרק וישטוף, וכשתשקע החמה יהיה כבר נותר, אבל לשיטת הראב"ד (שם), וכן שיטת התוס' לקמן (צו). ד"ה ממתין, דחיוב מריקה ושטיפה אינו אלא אחרי שנעשה נותר, מצי לטובלו אף בהאי גוונא. ותירץ, דדינא הוא דקודם טבילה צריך לשפשף הכלי במים כדי להסיר החציצות, ואותו שפשוף בעי מקום קדוש, ולכך אינו יכול לטובלו. אי נמי, דכל מה דאינו צריך לעשות מריקה ושטיפה אלא כשנעשה נותר, אינו אלא אם הבלוע שבכלי עדיין מותר, אבל היכא דנטמא, יודה הראב"ד דצריך למרק ולשטוף ביום שבלע. ועיין עוד חזון איש (סימן לו סק"ה).

יג גמ', מתקיף ליה רבינא בגד אמר רחמנא. הקשה החק נתן, מאי קושיא, הא אמרינן לעיל דלרבי יהודה דאמר דאפילו בגד הראוי לקבל טומאה טעון כיבוס, מטלית פחותה משלש נמי חייבת בכיבוס כיון דראויה לקבל טומאה, ואם כן אפילו כשקורעו חייב בכיבוס, והלכתא כוותיה. ותירץ, לפי מה שכתב הר"ש (פכ"ח מכלים מ"ח), דהא דאמרינן דאפילו בגד פחות מג' חייב בכיבוס, היינו היכא דרוב שפתותיה קיימים, דהיינו שנקרע במקומות הרבה עד שאין במקום אחד ג' על ג', אבל מכל מקום כל קרע מחובר במקצת לשני, ולכך מקשינן, דהכא דמשמע דקורעו לגמרי, כבר אינו חייב בכיבוס.

יד גמ', שם. הקשה השפת אמת, הרי בגד דכתיב בקרא היינו בשעה שניתז עליו הדם, דכתיב "אשר יזה על הבגד", וכיון דבהאי שעתא היה בגד אמאי פשיטא לגמ' דצריך שיהיה עדיין בגד בשעת הכיבוס.

טו תוס' ד"ה לא שנו, בתוה"ד הנמשך לעמוד הבא, ואין משם ראייה דהתם מיירי כשייחד השברים אחר כך אבל בלא ייחוד לא. ביאר הצאן קדשים, דבתנור מיירי שנשברו לשברים קטנים ונתבטלו לגמרי, ולכך שבריו מקבלים טומאה מכאן ולהבא דווקא אם ייחדן, מה שאין כן בטלית כל זמן דאיכא ג' על ג' לא פקעה כלל הטומאה, ולכך לא צריך ייחוד.

טז בא"ד, וזהו תימה מ"ש דלענין טומאה לא מיקרי בגד מן התורה אף על גב דשייר בה כדי מעפורת, ולגבי חטאת מקרי בגד. בפירוש המשניות להרמב"ם כתב, דהחיוב לכבסו אחרי שקורעו אינו אלא מדרבנן, דמדאורייתא אינו נקרא בגד ואינו חייב לכבסו. והקשה השפת אמת, דאם כן, מה הכריח לגמ' דצריך להשאיר בכדי מעפורת, הא יכול לקורעו לגמרי, ומכל מקום מכניסו, כדי לכבסו מדרבנן.

יז בא"ד, ונראה לפרש כיון שמועיל לו ייחוד לאותו בגד ששייר בו כדי מעפורת וכו' חשיב הוא כלי כיון דלא מחוסר מעשה אלא ייחוד. הקשה הפנים מאירות, אם כן אמאי צריך להשאיר בכדי מעפורת, הא אמרינן לעיל (צד): דמהני ייחוד אפילו בבגד פחות מג', ואם כן אף אם ישאיר כל שהוא, נמי יהיה צריך כיבוס כיון דשייך ייחוד. ותירץ, דצריך לומר דרבא פליג על אביי וסבירא ליה דלא מהני ייחוד בבגד פחות מג'. מיהו לעיל (בעמוד א' אות ב), הבאנו דברי הובח תודה דנקט בפשיטות דרבא לא פליג על אביי.

יח בא"ד, שם. כתב הפנים מאירות, דלתיירוץ התוס', מתניתין כרבי יהודה וכדסתם מתניתין לעיל (צג): כוותיה, דאפילו בגד הראוי לקבל טומאה טעון כיבוס, אבל לרבי אלעזר התם דצריך שהבגד יקבל טומאה, כשיקרענו לא יהיה בגד אפילו לענין כיבוס, ויוכל לכבסו בחוץ כל עוד שלא ייחדו.

דף צה ע"א

א גמ', כלי אמר רחמנא ולא כלו הוא שניקב בשורש קטן. פירש ברש"י ד"ה

לקשה, דלפי דבריו דפסק דעור קשה מגררו, היה צריך לפסוק דמותר לכבס עור קשה בשבת, וכדמסקינן בסוגיין. ועיין בביאור הלכה (סימן שב סעיף ט ד"ה אבל) שהאר"ך מאוד ליישב.

דף צד ע"ב

ו גמ', זרק פשתן למים חייב וכו' התם קעביד לישא. והרמב"ם (פ"ח משבת ה"כ) פסק, דאסור לשרות חטיף ושעורין במים משום זורע. והקשה המגן אברהם (סימן שלו סקי"ב), דבסוגיין מבואר בהדיא דליכא משום זורע. ותירץ, דמשמעות סוגיין דליכא זריעה תיכף משנתנה במים, ולא כלישה דמתחייב מיד כשנתן את זרע הפשטן במים, אמנם אם ישאיר את זרע פשטן במים זמן מה, יתחייב משום זורע. וסיים, דמכל מקום צריך ביאור מנא ליה לרמב"ם דבכהאי גוונא הווי זורע. ועיין בחק נתן מה שהאר"ך בביאור דברי הרמב"ם.

ז גמ', שבירת כלי חרס מניין ת"ל וכלי חרס אשר תבושל בו. הקשה הכסף משנה (פ"ח ממעשה הקרבנות הי"א), אכתי מנלן דצריך לשבור במקום קדוש. ותירץ, דכוונת הגמ', דילפינן לה מה"וי"ו של "וכלי" שמחבר דין שבירה לענין שלמעלה, ועיין עוד בנתיבות הקודש.

ח תוס' ד"ה אלא, בסוה"ד, ולא מיתרצא הך דשמעתין והך דערכין. בטרת הקודש רצה לומר, דמאחר דמתניתין דהכא מני נמי שבירת כלי חרס, ובהאי דינא ליכא חומרא בחטאת מבשאר קדשים, שייך למיתני זוז, למעט שבכל אותן המנויין במשנתנו, אין חומר אלא באחד, אף דאיכא מילי אחריני החמורים בחטאת יותר משאר קדשים. [מיהו לדעת הרמב"ם שהבאנו לעיל (צג אות כב) במתניתין, דאפילו דין שבירת כלי חרס לא נאמר אלא בחטאת, לא יתיישב].

ט [מתני', נטמא חוץ לקלעים קורעו ונכנס ומכבסו. קשה, להרמב"ן בפירוש התורה (ויקרא פ"ו פ"כ), דטעמא דחייבה התורה לכבס דם הנבלע כדי שלא יפסל ביוצא, אמאי כאן שכבר נפסל הדם ביוצא, צריך לכבסו, ועיין שם].

י מתני', שם. הקשה בתפארת ישראל יוכן (אות כט), אמאי לא יטבלנו במקוה כדי לטהרו, דאף דאיכא דם ואי אפשר לכבסו אלא בעזרה, מכל מקום קיימא לן דדם לח אינו חוצץ. ותירץ בתרי גווני, א. דהכא איירינן בדם יבש, אבל בלח אין הכי נמי דלא צריך לקורעו. ב. דכיון דיש חיוב לכבס דם במקום קדוש מקפיד עליו שלא לכבסו, ואפילו לח חוצץ. ובחק נתן תירץ, דחיישינן, שעל ידי המים שבמקוה יתכבס קצת מן הדם, וכל הכיבוס צריך להיות דוקא בקודש. וכעין דבריו וכעין דבריו כתב החזון איש (סימן לו סק"ה), והוסיף דמכאן מוכח, דאף דפנים בעי לכבסו בז' סממנים וכדלקמן (צד), מכל מקום בחוץ אסור לכבסו אפילו בכיבוס כל דהו.

יא מתני', שם. השפת אמת נסתפק, האם היכא דנטמא בפנים צריך להוציאו לחוץ ולקורעו, כיון דאסור להשאירו בפנים בטומאתו. ולפי זה הא דנקט התנא "נטמא בחוץ" היינו משום דאין דרך להיטמא בפנים, או דילמא, דהיכא דנטמא בפנים אפשר לקורעו בפנים, דכיון דהקריעה מוציאתו מידי טומאתו ולא משהה הבגד בפנים יותר מאם היה מוציאו, לא דמי לכל טומאה שאירעה בפנים, ואינו חייב להוציאו.

יב מתני', כלי נחושת וכו' נטמא חוץ לקלעים פוחתו ונכנס ומורקו ושוטפו. הקשה התפארת ישראל בועז (אות א), כיון דיש לכלי נחושת טהרה במקוה, אמאי צריך לפוחתו, יטבלנו במקוה, דהא אין דבר חוצץ, דאיסורו נבלע על ידי בישול. ובשלמא לרמב"ם (פ"ח ממעשה הקרבנות הי"ד), דאית ליה

חכמים כיבוס בז' סממנים.

דף צה ע"ב

(ו) **גמ'**, אלא **דמבלע להו ברוק טפל**. והרמב"ם (פ"ח ממעשה הקרבנות ה"י) כתב, דכולהו סממנים מעבירים על הכתם חוץ ממי רגלים דאין יכול להכניסן לעורה. ותמה **הלחם משנה**, דאינו כמסקנא דסוגיא דאמרינן דכיון דצריך שיהא כל אחד מהסממנים ברוק טפל יכול להבליע אותם. ותיירך, דהרמב"ם סבר דדברי ריש לקיש נדחו **בנדה** (סג.), ולפי זה יישב נמי אמאי השמיט הרמב"ם האי דריש לקיש. ועיין עוד מה שתיירך **ברדב"ז** (שם).

(ז) **מתני'**, אחד קדשי קדשים ואחד קדשים קלים **טעונין מריקה ושטיפה**. כתב החזון איש (סימן לז סק"ב), דמסתימת לישנא דמתניתין נראה, דאף מריקה ושטיפה של קדשים קלים צריך להיות דוקא בעורה, ואפילו דנאכל בכל מחנה ישראל, ודחק שם ליישב לפי זה לשון **התוספתא** (פ"י), דמשמע מינה דאפשר לעשות מריקה ושטיפה בכל מקום שמותר לאכול. מיהו **הקרן אורה לעיל** (צד): במתניתין כתב בפשטות, דאפשר לעשות מריקה ושטיפה, וכן שבירת כלי חרס דקדשים קלים בכל מחנה ישראל.

(ח) **מתני'**, שם. כתב **התוס' יו"ט**, דיש להוכיח מלישנא דמתני', דלא חילקה בין כלי חרס לשאר כלים, כדעת **הרמב"ם** (פ"ח ממעשה הקרבנות ה"י), דאין כלי חרס טעון שבירה אלא בחטאת בלבד. ו**בתוס' הגרע"א** (אות צא), דחה דבריו, דיש לומר דנקט מריקה ושטיפה לחדש דאף היכא דכבר אין הטעם בלוע כגון שהגעיל הכלי, מכל מקום בעי מריקה ושטיפה, אבל דין שבירת כלי חרס אינו חידוש, דאף בתרומה בעי שבירה.

(ט) **גמ'**, עירה לתוכו רותח מנין ת"ל ואשר תבושל בו ישבר. ורש"י ד"ה עירה לתוכו גורס "אשר בו ישבר", וכתב **בחידושי הגרי"ז**, דלרש"י, על כרחך היינו דין מחודש דבליעה מחייבת מריקה ושטיפה, ואינו מדין בישול כלל, דהרי מרבינן ליה מקרא דאשר בו גרידא. אבל מדברי **תוס' ד"ה עירה** דמוכיח מהכא דעירוי ככלי ראשון, ומהאי טעמא מצריכין מריקה ושטיפה, נראה שהבין דמרבינן מקרא דאיכא תרי גווני בישול, ועל כרחך גריס "אשר תבושל בו ישבר", והיינו דמרבינן עוד אופן של בישול, והוא על ידי ערוי.

(י) **תוס' ד"ה עירה לתוכו**, בתוה"ד, והיה מתיר מתוך כך לערות רותחין מכלי ראשון על התרנגולת כדי למולגה. הקשה **הפנים מאורות**, הא על כרחך דאף רבינו שמואל מודה ד**מבלע** כדי קליפה, דאף שמואל דמיניה מייתי ראייה דעירוי ככלי שני סבירא ליה דמבלע כדי קליפה, וכן בסוגיין מבואר דערוי מחייב מריקה ושטיפה, ועל כרחך דלכולי עלמא מבליע, ומחלוקתם אינה אלא אם גם **מבשל**. ואם כן, היאך מתיר לערות רותחים על תרנגולת לפני שהוציא ממנה דמה הרי גורם להבליע הדם בבשר. והוכיח מכאן, דיש כח במלח להוציא אף דם שנבלע בו, ועיין מה שהקשה לפי זה על **הטור** (יו"ד סימן סח).

(יא) **גמ'**, בעי רמי בר חמא **תלאו באויר תנור מהו**. דיש לבאר בעיא דרמי בר חמא על פי מחלוקת הראשונים ביסוד דין מריקה ושטיפה, **דלר"ן** (על הרי"ף עבודה זרה מ.), דסבירא ליה דטעם החיוב משום דמה שבלוע בכלי עדיין ראוי לגר, וחייב לבערו שלא יבוא לידי נותר, יש לומר דבתלאו באויר תנור לא חל עליו דין ביעור נותר, דלא נבלע בכלי טעם קדשים, מה שאין כן לדעת **תוס' והרא"ש** (שם), דסבירא ליה דאינו אלא גזירת הכתוב, אפשר דגזירת הכתוב נאמרה אף אבישול גרידא (ש.ב.ל.).

(יב) **גמ'**, שם. כתב **הרמב"ם** (פ"ח ממעשה הקרבנות ה"ד), צלה הבשר באויר

דנקיב (הובא **בשיטה מקובצת** אות ז), דאיכא למאן דאמר **בשבת** (צו). דזהו שעור נקב כדי לטהר כלי. והקשה **בתוס' ד"ה לא שנו** (המתחיל בעמוד הקודם), דהתם פליגי לענין כלי המציל ב"צמיד פתיל", אבל שיעור נקב "לטהר כלי" הוי בראוי לאוכלים כמוציא זתים, ובראוי למשקין ככונס משקה. ולכך דחק לחלק בין כלי שמבשלים בו אוכל ומשקה, משאר כלים. ו**במקדש דוד** (סימן לח סק"ב ד"ה ובההיא דזבחים) כתב דנראה לפרש, דלעולם מיירי בכלי המיוחד לאוכלין, והא דסגי בניקב בכדי שורש קטן, היינו משום דהכא איירי בכלי שאסור להשתמש בו כיון דחטאת נותר בלוע בו, ואינו עומד לתשמיש אלא לשבירה, ואם כן מה דצריך לשברו אינו בכדי לבטל ממנו שם כלי, אלא לבטל ממנו טומאתו, דבלאו הכי אינו יוצא מידי טומאה, דקיימא לן דאין כלי יורד מטומאתו אלא **בשנוי מעשה**, ולכך סגי בנקב בכדי שורש קטן, דבהכי חשיב שנוי מעשה, וכל שעורי הנקבים לא נאמרו אלא בשעור **ביטול כלי**.

(ב) **גמ'**, והא לאו כלי הוא, **דרציף מירצף**. פירש **רש"י ד"ה דרצף**, דאחר שפוחתו מכה עליו בקורנס ומחברו וחוזר להיות כלי. והקשה **בתוס' ד"ה לא שנו** (המתחיל בעמוד הקודם), דאם כן גבי בגד לעיל בסמוך נמי לישני דלאחר שקורעו חוזר ותופרו. והחזון איש (סימן לז סק"ה) כתב דיש לחלק, דבגד כיון שנקרע ופקע מצות כיבוס, אף דמתקנו אחר כך אין צריך כיבוס, ואין לחייבו מהשתא כיון דבלוע בו דם חטאת, דהוה כנייתו דם חטאת מבגד לבגד, דאין צריך כיבוס. אבל בכלי שנפחת ותיקנו, כיון דסוף סוף השתא בלוע בו בשר קדש, ואף בלוע בלא בישול טעון מריקה ושטיפה, חייב להכניסו כדי לקיים מצוות מריקה ושטיפה. מיהו דחה החילוק, דאי נימא דכל חיובו מחמת הבשר הבלוע בו, כיון דאותה בליעה נמי נפסלה בשעה שנטמא הכלי, לא צריך מריקה ושטיפה, ואף אם נאמר דלא היה בשר אלא פחות מכביצה, מכל מקום, אם תיקן הכלי לאחר שנעשה נותר ונפסל הבשר נמי אינו חייב במריקה ושטיפה. ועוד, מהיכי תיתי שיתחייב לתקן הכלי ולהביאו לידי חיוב מריקה ושטיפה. ועיין עוד **באבן האזל** (פ"ח ממעשה הקרבנות הכ"א).

(ג) **גמ'**, שם. **בתוס' בתוס' ד"ה לא שנו** (המתחיל בעמוד הקודם) פירשו, דרציף מירצף היינו שהופך צד פנים לצד חוץ וצד חוץ לצד פנים, ונעשה תוכו גבו וגבו תוכו. והקשה **המלאכת יו"ט**, אם כן דאינו צריך לשברו כלל כדי להכניסו לעורה, מאי לשון פוחתו דאמרה מתניתין, ודוחק לומר דפוחתו מתפרש נמי להפך צד פנים לצד חוץ. ולכאורה צריך עיון מה הדוחק.

(ד) **גמ'**, אמר ריש לקיש **מעיל שנטמא מכניסו פחות משלש על שלש ומכבסו**. פירש **רש"י ד"ה בפחות**, דהכא דמיירי במעיל של בגדי כהונה אינו יכול לקורעו. וכתב **הקרן אורה**, דלפי זה מעיל דנקט לאו דווקא, דכל בגדי כהונה אינו יכול לקרוע. מיהו **במשנה למלך** (פ"ט מכלי המקדש ה"ג) הביא בשם **הקרן חגיגה** (סימן סח) לדייק מדברי **הרמב"ם**, דדוקא מעיל אסור לקורעו בכל ענין, אבל שאר בגדי כהונה כל שאינו דרך השחתה מותר, ומשום הכי נקט ריש לקיש דווקא מעיל. ועיין עוד **במנחת חינוך** (מצוה קא אות א).

(ה) **גמ'**, דא"ר נחמן אמר רבה בר אבבה דם חטאת ומראות נגעים צריכין ז' סממנים. הקשה **השפת אמת**, מנלן הא, דדוחק לומר דהוא הלכה למשה מסיני, ובשלמא בדברי רב נחמן היה מקום לומר, דכוונתו אינו אלא דכל עוד שלא העביר כל הז' סממנים ואכתי לא עבר רושם הדם לא קיים חיובו, אבל אם עבר במים גרידא מהני, אבל מגמ' דידן מוכרח דמעכב בכל כיבוס. ולכך כתב, דנראה דאינו אלא חיוב מדרבנן, דכיון דצריך כיבוס יפה, הצריכו

הדרך היוזמי

מסכת זבחים דף צה – דף צו

ט' אדר א' – י' אדר א' התשע"א

בטל ברוב, אין לבשל בו לכתחילה. ועוד, דכיון דנעשה נותר נתחייב במריקה ושטיפה, ושוב לא פקע חיובו.
יח) בא"ד, ותימה אי נתבשלו נמי מותר אמאי אמרו רבנן מזמן אכילה של ראשון טעון מריקה ושטיפה וכו'. **ובשפת אמת** כתב, דיש לומר דנהי דהטעם שהכלי יפרוט יהיה נ"ט בר נ"ט, מכל מקום התורה צותה להוציא הבליעה כיון שבעוד הבליעה בתוכה הוי נותר, ואפילו לדעת הפוסקים דחיוב מריקה ושטיפה לאחר שנעשה נותר נודלא **כהרמב"ם** (פ"ח ממעשה הקרבנות הכ"א), מכל מקום המצוה היא לבער הנותר מן הקדירה.

דף צו ע"א

א) גמ', אלא קדרות של מקדש. פירש רש"י בד"ה אלא קדרות, דשאלת הגמ' לפי מאי דאסיקנא דטעמא דשבירה משום דבלע, ולא משום דקפיד רחמנא על מה שבישל בו. **והתוס'** ד"ה אלא פליגי וכתבו, דכוונת הגמ' להקשות אפילו על הצד דאבישול בלא בלוע נמי קפיד רחמנא. וביאר **הצאן קדשים**, דלא ניחא להו בביאור רש"י, משום דסברי דהא דדחי בגמ' לעיל אינו אלא דחוייה, ואם כן אפשר לומר דרבא דסבר דמהני הסקה בכלי חרס, סבר דאבישול הוא דקפיד רחמנא, וגזירת הכתוב הוא דצריך לשוברו. **ובפנים מארות** הקשה, דאדרבא נימא דכוונת הגמ' להקשות האם לרבא יהיה מוכרח דאבישול גרידא קפיד רחמנא, ולכך הצריכה דוקא שבירה. נולכאורה יש לומר דרש"י סבר, דאף אם בישול אינו אלא גזירת הכתוב, מכל מקום **גדרו** שנחשב כבלוע, וכן מוכרח מהא דפירש רש"י לעיל (צה:); **ד"ה בלוע**, דהא דלא מבעיא ליה בבלוע בלא בישול היינו משום דהוי נותר, והתורה העידה על כלי חרס שאינו יוצא מידי דופיו בעי שבירה, ולכאורה כתב כן אף למאי דאמרין דאבישול בלא בלוע חייב רחמנא, ואם כן יש לומר דהיינו נמי כוונת רש"י כאן. ועיין באות הבאה.

ב) גמ', שם. עיין באות הקודמת, וכתב **השפת אמת**, דלולי דברי רש"י ותוס' היה מקום לבאר בפשיטות, דקושית הגמ' אהא דמרבין לעיל (צה:); דאפילו היכא דבלע בלא בישול טעון שבירה מדכתיב "תבושל בו ישבר", דמשמע דמשום הבלוע צריך שבירה, ועלה מקשה דבהאי גוונא נהדריה לכבשונות.

ג) תוס' ד"ה אלא קדירות, בתוה"ד, ור"ת היה אומר דכשהוסקו נעשה ככלים חדשים. הקשה **המקדש דור** (סימן לא סק"ה), דאדרבא נימא דהיינו טעמא דלא מהדרינן לכבשונות, משום דמבטל בכך דין שבירה הנאמר בקרא, ואי נימא דכבשונות הוי קיום דין שבירה, ליבעי שהכבשונות יהיו בעזרה. (ועיין לקמן אות ו')

ד) בא"ד, אלא ודאי כשהוסקו נעשה פנים חדשים וחשיבי כלים חדשים. תמה **השפת אמת**, דדוחק לומר דכלי חרס **טמא** נטהר על ידי כבשונות, דטומאה שבה להיכן הלכה, ונהי דפנים חדשות באו לכאן, מכל מקום פנים ישנות לא הלכו והיאך חל שם שבירה בהסקה זו.

ה) בא"ד, דתנור שתשמישו על ידי היסק לא חשיב פנים חדשות. הקשה **בחיודושי הגרע"א**, דלפי זה הדרא קושייתם אמאי דמקשינן בסוגיין דנעביד תנור של חרס דהסיקו מבפנים, הא טעם שבירת כלי חרס גזירת הכתוב הוא מדבעינן שבירה אפילו כשתלאו באויר כלי חרס אף דלא בלע, ובתנור אי אפשר לתרץ דכיון דפנים חדשות באו לכאן תו לא בעי שבירה, דבתנור לא אמרינן כן, וכמו שכתב רבינו תם גופיה. ועיין מה שתירצו **בחק נתן ובעולת שלמה**.

ו) גמ', ונהדרינהו לכבשונות. הקשה **בנתיבות הקודש**, מהא דאמרין לעיל

כלי חרס הרי הדבר ספק אם ישבר. והקשה **הלחם משנה** (שם), אמאי כתב הרמב"ם דאין הספק אלא היכא דצלה בתוך כלי חרס, הרי שייך להסתפק אפילו היכא דצלאו באויר כלי נחושת, האם בעי מריקה ושטיפה. וכתבו **הקרבן אורה והשפת אמת**, דסבירא ליה להרמב"ם דטעם המריקה והשטיפה בכלי נחושת אינו אלא כדי לנקותו מבליעתו שבלע, אבל בכלי חרס דהתורה הצריכה **שבירה**, אפשר דהוה גזירת הכתוב, **והקרבן אורה** הוסיף להוכיח דהרמב"ם סבירא ליה בהכרח דהוה גזירת הכתוב, ולהכי נסתפק רמי בר חמא האם אף כשלא בלע הצריכה התורה שבירה. **ובזבח תורה** (דף נו.) כתב בפשיטות, דהרמב"ם נקט דבר המצוי, אבל באמת הוא הדין דיש להסתפק כשצלה באויר כלי נחושת. ועוד עיין **בתוס' הגרע"א במתני'**, **ובחיודושי מרן רי"ז הלוי** (שם) שהאריכו מאד בביאור שיטת הרמב"ם.

יג) גמ', שם. עיין באות הקודמת דהבאנו דברי **הרמב"ם** דהעתיק ספיקא דרמי בר חמא. ותמה **הכסף משנה** (שם), מדוע הודיענו דהדבר ספק, ולא פסק לחומרא ככל ספיקא דאורייתא. **ובחק נתן** תירץ, דכיון דיש צד דאינו חייב שבירה, אינו יכול לשברו בעזרה דהוה כעושה אשפה בעזרה, וכמבואר **לקמן** (צו.) אם כן הווי קולא להאי גיסא, והא דאמרין התם דנבלעים במקומן, מסתמא אינו אלא על הצד דחייבים בשבירה. ועיין בדבריו שתירץ עוד באופן אחר.

יד) רש"י ד"ה בישול ובלוע, משמן המנחה. הקשה **הברכת הזבח** מכאן על **הרמב"ם** (הובא לעיל באות יב) שפסק דדוקא כלי חרס שבלע חטאת טעון שבירה (עיין מה שכתבנו לעיל דף צג: במתניתין אות כב), אם כן היכי משכחת ליה לשמן מנחה, והרי מנחת חוטא אינו צריך שמן, ועל כרחך איירי בשאר מנחות ומוכרח דבעי שבירה. ותירץ, דדילמא סבירא ליה להרמב"ם דאף בקמח לבר שייך בליעה.

טו) גמ', **תויבתא דרבה בר אהיליי תויבתא**. הקשה **רבינו פרץ** (הובא בשטמ"ק הוצאת הרב אילן), מאי טעמא איתותב, לוקמה בשל מתכת. ותירץ, דשמא הוא אסר אף בשל מתכת, והא דלא אותביה ממתני' דקתני השפוד והאסכלא **מגעילן**, משום דשאני הני דאפשר להכשירן ככל סכין, מה שאין כן בתנור שאין הכשרו אלא בהיסק מבפנים.

טז) גמ', **ואם טש כל הפת כולה אסורה**. כתבו **הוס' ד"ה ואם טש** (שנדפס בעמוד הבא), **בתוה"ד**, והך דתנור שטשו בעליה נמי מפרש ר"ת דאי אפשר לו לתנור להתקנה יפה וכו'. הקשה **העולת שלמה**, אם כן מאי פריך אמאי אמר רב קדירות בפסח ישברו, אימא דהא דמהני היסק אינו אלא לשמנונית שנדבק בו אבל לא למה שבלוע בתוכו, ולכך ישברו משום חמץ הבלוע בו. ותירץ, לפי מה שכתבו **הש"ך והט"ז בשולחן ערוך** (סימן צה) בשם **הסמ"ק**, דאף דגים שעלו בקערה של בשר מותר בכותח, מכל מקום לכתחילה אסור להעלותן כדי לאוכלן בכותח. ואם כן יש לומר דקושית הגמ' דמדקתני עד שיוסק, משמע דמשהוסק שרי אף לכתחילה לאפות, ואי היסק לא מהני למה שבלוע, היאך שרי לכתחילה לעשות נ"ט בר נ"ט. נולכאורה תרצו צריך ביאור, דבברייתא לא מבואר אלא דאם טש כל הפת כולה אסורה עד שיוסק, ודייקינן מינה דמשהוסק מותרת עם כותח ודלא כרבא בר אהיליי, אבל עדיין יש מקום לומר דלכתחילה אסור אפילו אחרי שהוסק. (א.ג.א.).

יז) בא"ד, ועל כרחין יש לומר משום דמין במינו דאורייתא ברובא בטל ובכלי המקדש אוקמיה אדאורייתא. הקשה **החק נתן**, אם כן לא משכחת דיאסר כלי הנבלע מבשר קדשים מדאורייתא אחר שיבשלו בו, ואם כן מדוע בעי כלי נחושת מריקה ושטיפה. ותירץ, דגזירת הכתוב בקדשים דאף דמין במינו

ד"ה מריקה ושטיפה, דהכתוב לא דיבר אלא בנאכלות, וכיון דאין הקרבן נאכל אלא אחר זריקה, אינו חייב מקודם במריקה ושטיפה. וכתב החזון איש (קמא סימן לז סק"ט), דיש להסתפק אם בישל בכלי נחושת לפני זריקה, ולאחר מייכן זרק דם הקרבן, האם כעת יצטרך הכלי מריקה ושטיפה, או דילמא כיון דהבישול נעשה לפני זריקה שוב לא מתחייב.

(יג) גמ', וטעמא מאי אמר קרא ואם בכלי נחושת בושלה אפילו מקצת כלי. כתב הצאנן קדשים, דאין להקשות מזה דקאמר לעיל דטעמא משום דבישול כלי מפעפע, דיש לומר דהכי קאמר, מאי טעמא בעינן מריקה ושטיפה, דילמא במריקה מבפנים תסגי ליה, דכיון דאינו אלא משום דמפעפע, מסתבר דאינו מפעפע כל כך דיצטרך אף שטיפה מבחוץ. ועיין עוד מה שכתבנו בשם החק נתן, לעיל בתוס' ד"ה אבל (אות ז).

(יד) גמ', ותרומה לא בעי מריקה ושטיפה. הקשה המקדש דוד (סימן לא אות ג), דלכאורה אפילו אי תרומה בעי מריקה ושטיפה מכל מקום אינו חייב בקדשים, אלא דאי בעי להשתמש בכלי זה לחולין יצטרך מריקה ושטיפה, ואם כן שפיר אמרינן דחומר בקודש מבתרומה.

(טו) גמ', והתניא קדירה וכו' תרומה לא יבשל בה חולין ואם בישל בנותן טעם. הקשה הפלתי (סימן צח), למאן דאמר טעם כעיקר דרבנן מאי מקשה, הא דתני דהוא בנותן טעם אינו אלא מדרבנן. ותירץ במלא הרועים, לפי מה שכתב הט"ז (סימן קיז סק"א), דדבר המפורש בתורה להתיר אין כח ביד חכמים לאסור, ואם כן שפיר מקשה כיון דמפורש ההיתר מדכתיב "אותה", איך תני דאוסר בנותן טעם.

(טז) גמ', הא לא צריך אלא מקום בישול. כתב הרשב"א בתורת הבית (בית רביעי שער ד), דאף דבכל האיטורים שבתורה צריך הגעלה בכל הכלי אפילו אם לא בלע אלא במקצתו, תרומה שאני שמצינו עוד קולות שהקילו בה (ז) מתני', מריקה כמריקת הכוס ושטיפה כשטיפת הכוס. פירש רש"י ד"ה מריקה, דמריקה היינו מבפנים ושטיפה היינו מבחוץ. ובפירוש המשניות להרמב"ם ביאר, דמריקה היינו "הכיבוס המופלג" עד שמסיר מה שנדבק בכלים, ותוספת הנקיות יקרא "שטיפה", ומה שאמרו כמריקת ושטיפת הכוס להקל הוא, דלא נימא דחייב להפליג עד שיסיר כל הרושם. וכתב החק נתן, דלשיטתם אזלי, דרש"י דגרס במתניתין מריקה ושטיפה בצונן, יכול לבאר ד"ככוס של ברכה" דתני, היינו לדמותו ממש למריקה ושטיפה דהתם, אבל הרמב"ם דגרס מריקה בחמץ (עיין שט"מ"ק אות ז), על כרחך הבין, דהא דתני דהוה דומיא דכוס של ברכה לא אתי לדמות מריקה ושטיפה דהכא לדתם, דהרי התם לא בעי מריקה בחמץ, ולכך ביאר דלהקל הוא.

דף צו ע"א

(א) מתני', השפור והאסכלא מגעילן בחמין. כתב התפארת ישראל, יכין (אות מד), דהכא לא בעי אלא מריקה, דלא שייך שטיפה כיון דאין לו אלא צד אחד. [לכאורה ביאורו אינו אלא לגירסת הגליון, (וכגירסת הרמב"ם, עיין באות הקודמת) דגרס במתניתין "מריקה בחמין" וכחכמים בגמ', אבל לגירסת דידן דמתניתין כרבי דאף מריקה בצונן, צריך לומר דתנא אתא לאשמועינן דבשפור נמי סגי בהגעלה ככל שאר כלים דצריכים הגעלה לפני מריקה ושטיפה בצונן, ולא בעי ליבון, וכדיוק הגמ' בעבודה זרה (עו). (א.ל.).]

(ב) תוס' ד"ה ופנית בבקר, בסוה"ד, וקשיא לי אי לינה ברגל אינו רק יום א' אמאי פסח שני אין טעון לינה מי גרע ממביא עוף או מנחה דבעי לינה.

(צד):, דכיבוס ומריקה ושטיפה בעי במקום קדוש דוקא, והכבשונות אינם במקום קדוש. והוכיח מכאן דחזרתן לכבשונות מפקיע דין שבירה. (ועיין לעיל אות ג')

(ז) גמ', שם. הקשה בחידושי הגר"ח (על הש"ס, אות שכו), מהא דאמרינן בעבודה זרה (עו). דאף אחרי ליבון בעי מריקה ושטיפה, ואם כן הכא נמי יצטרכו עדיין דין שבירה אפילו אחרי ליבון בכבשונות. ותירץ, דכוונת הגמ', דנהדרניהו לכבשונות לפני שנעשה נותר, ולפני חלות המצוה מהני ליבון כדי להפקיע חיובו, והתם איירי דכבר נעשה נותר.

(ח) גמ', וכלי שרת דחרס לא עבדינן. הקשה הברכת הזבח, אמאי לעיל (צה:): כשהקשתה הגמ' "אי סלקא דעתך בישול בלא בלוע לא קפיד ניעבד של חרס" לא תירצה כן. ובצאנן קדשים תירץ, דהתם מצינו דפליגי רבי יהודה ורבי שמעון האם תנור מקדש או שלחן מקדש. ואם כן יש לומר, דלעיל משני דלכולי עלמא ליכא למיפשט מזה דלא עשו תנור מחרס, משום דבישול בלא בליעה מחייב שבירה, ואפילו אליבא דרבי שמעון דסבירא ליה דתנור אינו מקדש אלא שלחן, אבל הכא דאקשינן לרב אמאי לא נעביד דחרס, ורב סבר התם כרבי יהודה דתנור מקדש, שפיר מתרצינן דלדידיה אי אפשר לעשותו של חרס, דאין עושין כלי שרת של חרס.

דף צו ע"ב

(ט) גמ', בעי מיניה בישול במקצת וכו'. ונפשט מברייתא דכל הכלי טעון מריקה ושטיפה, וכתב הקרן אורה, דמכאן ראייה לדברי הרמב"ם (פ"ח ממעשה הקרבנות הי"ד) שלא כתב לבעיא דרמי בר חמא לעיל (צה:): בבישול בלא בלוע, אלא לענין "שבירת כלי חרס", דאי בדינא ד"מריקה ושטיפה" נמי מיבעי ליה, היכי פשיט ליה הכא דאינו טעון אלא מקצת כלי, הא לא גרע מבישול בלא בלוע, דמיבעי ליה אי טעון שבירה או מריקה ושטיפה. אלא וודאי, דלא מיבעי לרמי בר חמא לעיל אלא לענין שבירת כלי חרס, אבל לענין דינא דמריקה ושטיפה פשיטא דלא בעי בבישול בלא בלוע.

(י) תוס' ד"ה בישול במקצת, תימה מאי קמבעיא ליה אי כשמקצת כלי על האש חם ושאר הכלי צונן אם כן מי קאמר בישול מפעפע וכו'. ובשיטה מקובצת (אות ח), הביא, דגרסינן "שמקצת האחר הוא חוץ לאש". וביאר החק נתן, דלפי זה הא דאמרינן דאיצטריך מריקה ושטיפה בכלהו משום דבישול מפעפע, אין הכוונה דבמציאיות בולע אף המקצת דאינו מבשל בו, דבכהאי גוונא ודאי דלא בולע, וכמו שכתבו תוס'. אלא רצונו לומר, דאינו דומה בישול לדם, דבישול דרכו לפעפע, ולכך אפשר דהתורה החמירה אפילו היכא דאינו מפעפע, ולא דמי לדם דאין דרכו לפעפע כלל. ולפי זה יישב בפשטות אמאי בעינן במסקנא קרא לחייב בכהאי גוונא מריקה ושטיפה בכלהו. ועיין מה כתבנו לקמן אות יג, וכדבריו כתב נמי השפת אמת.

(יא) גמ', שהזאה נוהגת בחטאות החיצונות והפנימיות וכו' מה שאין כן במריקה ושטיפה. כתב החזון איש (קמא סימן לז סק"ב), דנראה דהא דממעטינן פנימיות ולפני זריקה, היינו דוקא ממצות מריקה ושטיפה, אבל אין לבשל בה קודם שיעלילה, ונפקא מינה דבדאיכא מצות מריקה ושטיפה חייב בה אף אם אינו רוצה לבשל בה, וכן אם אינו חייב בה יכול להגעילה על ידי נכרי וחוץ לעזרה, ויכול לשטפה ביין ובמזוג. [וכמו שכתב רש"י לעיל במתניתין (צה:):].

(יב) גמ', שהזאה ישנה לפני זריקה מה שאין כן במריקה ושטיפה. פירש רש"י

רוטב.

(ט) רש"י ד"ה הרי הקלים, לפנים מן הקלעים ליום ולילה. העיר הרש"ש, דהאי דינא שייך נמי בתודה ואיל נזיר דהווי קדשים קלים, וטפי הוי ליה למינקט דלא נאכלים אלא לזכרי כהונה, דאינו אלא בקדשי קדשים.

דף צז ע"ב

(י) רש"י ד"ה תאכל כחמור, שהרי יש בה עכשיו שני מינין וכחומר שבשניהם תיאכל. ביאר המלאכת יו"ט, דכיון דיש חומרא אף באכילת שלמים, בגוונא דבלע חטאת דהיום משלמים דאתמול, דאינו יכול לאוכלו אלא עד הלילה, ולכך כתב רש"י כחומרא שבשניהם.

(יא) גמ', וניתני עשה ולירחי את לא תעשה. כתב בשו"ת שאגת אריה (סימן צו), דיש להוכיח מקושית הגמ', דאינו מקיים מצוות אכילת קדשים אלא אם אוכל בל הקרבן, דאי לאו הכי מאי קושיא, נימא דכיון דאכיל מהבשר שלא נפסל, תו לא מקיים מצוה באכילת מה דנפסל. והקשה המנחת חינוך (מצוה קלד, אות א), דאדרבא, נימא דאיירי בגוונא דלא יוכל לאכול כזית אלא אם יאכל אף מה דנפסל, וכיון דלא מקיים מצות אכילת קדשים אלא אם אוכל כזית, מקשה הגמ' דידחה האי עשה ללא תעשה של אכילת פסולים.

(יב) גמ', שם. הקשה בספר עמודי אש (סימן נא), הרי איכא נמי עשה לשורפם, ואם כן נימא דלא יבוא עשה וידחה לא תעשה ועשה. ותירץ החזון איש (סימן לו סק"ב), שבפסול בלוע אין דין שריפה, אי נמי אפשר דבגוונא דאכל קודש פסול אינו עובר על העשה דשריפה, דאינו אלא גורם שלא יהיה אפשר לקיימו.

(יג) תוס' ד"ה ניתני עשה, בתוה"ד, ומיהו קשה דכי הוי לילה ניתני עשה ונדחה. כתב הברכת הזבח דצריך לגרוס, דכי הוי לילה לא ניתני עשה וידחה לא תעשה, וביאר החק נתן, דלפי זה כוונת תוס' להקשות, דלכשרים לא איצטריך לגיורת הכתוב דלא יבוא עשה וידחה לא תעשה דהרי בלילה הוי נותר, ואין עשה דוחה לא תעשה שיש בו כרת. אבל הצאן קדשים כתב, דיש לקיים גרסתנו, וכוונת תוס', דאף אי נוקי קרא בכשרה, ותאכל כחמור שבה היינו עד הלילה, מכל מקום קשה ניתני עשה וידחה לא תעשה ויאכל בלילה, דהרי אין בו כרת עד הבקר דהוא זמן שריפתו כדאמרינן לעיל (נו:). [מיהו צריך עיון דהתם הוי פלוגתא, וקיימא לן דאף בלילה הוי נותר].

(יד) תוס' ד"ה ואחר עצם, בסוה"ד, מיהא אכתי קשה וכו', הא בעידנא דמיתעקר לאו דשבירת עצם לא מקיים עשה דאכילה. ותירץ בפסקי תוס', דהיכא דאי אפשר לקיים העשה בענין אחר, לא בעיא להאי כללא ד"בעידנא דמיתעקר הלאו יתקיים העשה". ובגליון מהרש"א הוסיף, דכן מוכרח מדקיימא לן, דציצית דוחה כלאים, אף דאיסור הכלאים עובר בשעת הלבישה, ומצות ציצית לא מקיים אלא לאחר העיטוף, וכמו שכתבו תוס' ביבמות (צ: ד"ה כולו נמי).

(טו) גמ', רב אשי אמר יקדש עשה הוא ואין עשה דוחה לא תעשה ועשה. הקשה השפת אמת, דלכאורה יש ללמוד מקרא ד"יקדש", דדין דבר הנבלע מפסולי המוקדשים חייב בשריפה, ואם כן למה ליה לרב אשי למימר דטעמא משום ד"יקדש" עשה הוא, הא בלאו הכי לא קשיא, דכיון דאיכא עשה דשריפת קדשים, אין עשה דוחה לא תעשה ועשה. והחזון איש (קמא סימן לו סק"ב) תירץ, דהיכי דאין צריך מריקה ושטיפה אף שריפה לא בעי, ואם כן בכל דבר בלוע אין מצות עשה דשריפה. ועוד, דיש לומר דהאוכל

ובתוס' פסחים (צה: ד"ה טעון תירצו, דשמא משום דפסח שני אינו אלא תשלומין דראשון לא בעי לינה אפילו יום אחד. ובצאן קדשים כתב, דלפי מה שכתב רש"י בפירוש התורה, דבריום (פט"ז ז), דפסח בעי לינה ב' ימים, יש ליישב בפשיטות, דהא דממעטינן פסח שני מלינה היינו מב' לינות, אבל בודאי בעי לינה ככל שאר מביא קרבן.

(ג) גמ', דאמר ר"ג אמר רבה בר אבבה כל יום ויום נעשה גיעול לחבירו. הקשה המקדש דוד (סימן לא סעיף ג), נהי דכל יום מפיק ליה לפיגול דאתמול, מכל מקום אי סבירא ליה כדלעיל (צה: דאבישול בלא בליעה קפיד קרא, וטעון נמי מריקה ושטיפה, ליבעי מיהא מריקה ושטיפה מטעם דבישל בו גרידא אפילו לא בלע. ועוד הקשה (שם ד"ה ובעיקר), הא איכא שבת שבתוך הרגל דאי אפשר לבשל, ואם כן שלמים דערב שבת נעשים נותר וליבעי מריקה ושטיפה.

(ד) גמ', וחכ"א עד זמן אכילה וכו', מאי קאמר וכו'. כתב הקרן אורה, דכוונת הגמ' להקשות מאי טעמא דרבנן, הא טעמא דרבי טרפון מסתבר, ואמאי סברי דלא מהני בישול שלאחר מיכן כדי להפליט מה שבלע מקודם, ועלה קאמרינן, דרבנן ילפי ליה מקרא, דלא מהני בישול שלמים אחר חטאת לפוטרו ממריקה ושטיפה, וחייב למורקו דוקא בזמן אכילת החטאת. ולפי זה, פלוגתייהו לאו דווקא ברגל אלא בעיקר דינא, דלרבי טרפון הבישול השני הוה ליה גיעול, ואינו מחוייב למורקו לאחר זמן אכילת הראשון, ולרבנן לא הוי גיעול ומחוייב למורקו אחר זמן אכילת הראשון.

(ה) תוס' ד"ה ממתין להם, אין לפרש דמריקה ושטיפה קודם שיעשה נותר וכו'. מיהו הרמב"ם (פ"ח ממעשה הקרבנות הי"ד) כתב, כל הכלים שמשתמשין בהן בקדשים על ידי חמין בין בקדשי קדשים בין בקדשים קלים טעונין מריקה ושטיפה עקב אכילה. והראב"ד (שם) השיג עליו, דלא הבין מה הוא "עקב אכילה" נדאולי יש להבין כוונת הרמב"ם "מיד לאחר האכילה" קודם שיעשה נותר וכן פירש הלחם משנה כונתו] אלא דחויב מריקה ושטיפה הוא אחר זמן אכילה. ועיין בחידושי מרן רי"ז הלוי (שם) שהאריך מאד בביאור שיטתם. ובזבח תודה (נח:), הביא מהראב"ד [בביאורו לתורת כהנים], דאם יגעילו לפני זמן איסורו, תו לא יצטרך לעשות לאחר מכן מריקה ושטיפה, ודייק מדבריו דאי לא יעשה אלא מריקה ושטיפה לפני זמנו, יצטרך לעשותו שוב לאחר זמנו. וכתב, דמדברי התוס' משמע, דאף דחויבו אינו אלא לאחר שנעשה נותר, מכל מקום אם יעשו לפני כן, תו לא יצטרך לעשותו.

(ו) בא"ד, שם. והקשה בחידושי הגרע"א, מהא דאיתא בעבודה זרה (עו:), דכל יום נעשה גיעול לחבירו, דהיינו דבזמן המותר מהני הגעלה לדבר הצריך ליבון, דעל ידי הגעלה מיקליש ולא חל אחר כך האיסור. ולדברי התוס' לא איצטריך להאי, דכיון דמצוות מריקה ושטיפה, דהיינו הגעלה וכדמבואר בסוגיין, קודם שיעשה נותר, ממילא נותר על ידי הגעלה.

(ז) גמ', מ"ט דרבנן מידי דהוה אנגעולי עובדי כוכבים. כתב המצפה איתן, דמשמע דלא סבירא להו כמאן דאמר בפסחים (מד:). ועבודה זרה (עו:). דגעולי נכרים חידוש הוא, דאי אפשר דלא פגמה בה פורתא.

(ח) מתני', אינו אסור אלא במקום שבלע. כתב הקרן אורה, דאף דקיימא לן דחתיכה מחתיכה אינו בולע אלא על ידי רוטב [עיין שולחן ערוך (יורה דעה סימן קה:)], מכל מקום הכא דאיירי בקדשים, וקיימא לן לקמן (עמוד ב') דמצטרף בהו היתר לאיסור, לא בעי דווקא רוטב כדי שיבלע, ועוד אפשר לאוקי למתניתין היכא דהחתיכה בלוע בשומן, ובכחאי גוונא בולע אף בלא

דין הקרבן להיקרב על המזבח, והנפקא מינה בין אם נצטוו לשוחטו ובין אם חיובו לשחטו רק מחמת דין קרבן שעליו, אם לאחר מיכן מאיזה סיבה לא היה יכול להקריבו, דאם היה מצווה לשחטו הרי לא קיים המצוה, דאף דאונס רחמנא פטרי, מכל מקום "קיום" לא הוי, אבל אם נצטווה רק לעשותו עולה בלבד והחיוב להקריבו אתי ממילא, הרי שפיר קיים המצוה, דהציווי לא היה אלא לעשותו "עולה", ועשה זאת, אלא שהיה אנוס שלא היה יכול להקריבו דהא נאמר לו "אל תשלח ירך אל הנער", ושפיר קיים המצוה דהא העלהו. וזהו שהשיב הקב"ה קיימת המצוה "אסקתיה ואחתיה".

(ט) **תוס' ד"ה והתם עולה היא**, תימה דהאי קרא דרשינן ליה לענין חולין. ביאר **המלאכת יו"ט**, דכיון דמוקמינן האי קרא לענין קדשים מדכתיב "ויעלהו לעולה", מנא לן למילף דחולין בעו תלוש מהכא, דילמא משום דהכא הוי קדשים והוצרך ליקח דבר תלוש, אבל בחולין לא בעינן תלוש.

(כ) **תוס' ד"ה מה מנחה, בסוה"ד**, לא מוקמינן ליה באכילת זכרים כיון דאינו שוה בכל הנהו דכתיבי בקרא. ביאר **הפנים מאירות**, דעל כרחק לא קאי אשלמים דכתיבי בהאי קרא, דכולל נמי שלמי יחיד ונאכלים לבעלים. ובחק נתן הוסיף, דכמו כן לא קאי אעולה כיון דאינה נאכלת.

(כא) [גמ', אלא דסכין ועולה גופא מנלן. פירש רש"י לקמן (צח.). ד"ה אלא סכין, לשחיטה לאפוקי צור וקנה דכלי שרת בעינן. והיינו בגוונא דלא עשאה כלי, דבעשאה כלי משמעות רש"י לעיל (לא): ד"ה ובטמאים דכשר לשחוט בה, ואינו מקבל טומאה משום דהווי פשוטי כלי עץ, וכמו שביארו התוס' לעיל (מז). ד"ה איזהו מקומן, דקרומית של קנה מיירי בתקנה ועשאה כלי.].

נותר או פסולי המוקדשים אינו עובר על מצות שריפה, אלא אינו מקיימה, ואם כן לא שייך לומר דעשה דשריפה יגרום דלא יוכל לקיים מצות אכילת קדשים, דעל ידי אכילתו לא יעבור על אותה מצוה.

(טז) **גמ', שם**. הקשה הנודע ביהודה (אבן העזר סימן קמא), דמכל מקום יקשה לרב אשי מהאי ד"עצם לא תשברו בו", ועל כרחק דאין עשה דוחה לא תעשה שבמקדש, ואמאי איצטריך ליישב באופן אחר.

(יז) **גמ', והתם עולה היא דכתיב ויעלהו לעולה תחת בנו**. הקשה בחידושי **חתם סופר**, אמאי לא הכריח דעקידת יצחק עולה היא, מדקאמר רחמנא בצויו לאברהם "ועלהו לעולה". ונלכאורה יש לומר דאף דקראו הכתוב "עולה", מכל מקום לא היה "קרבן עולה", אמנם מהאיל ש"הקריב לעולה", אפשר ללמוד לשאר קרבנות. ועיין באות הבאה.

(יח) **גמ' שם**, עיין מה שתירצנו קושית **החתם סופר** באות הקודמת, והדברים מתבארים לפי מה שכתב בחידושי הגרי"ז (על התורה סימן לו) **בשם הגר"ח**, אהא דפירש רש"י אקרא **דבראשית** (פכ"ב, יב) כי עתה ידעתי וגו'. דאברהם שאל לקדוש ברוך הוא, אתמול אמרת לי כי ביצחק יקרא לך זרע וחזרת ואמרת קח נא את בנך, ועכשיו אתה אומר לי אל תשלח ירך אל הנער, וענה לו לא אחלל בריתי ומוצא שפתי לא אשנה, לא אמרתי לך שחטוהו אלא העלהו אפקתיה אחתיה. והקשה, למה לא שאל אותו מיד כשאמר לו "קח נא את בנך" והמתין עד שנאמר לו "אל תשלח ירך אל הנער". וכתב, דנראה דאברהם ידע שלא נצטווה רק ל"העלותו לעולה" בלבד [ולא לשוחטו], דהרי היה נביא ונביא יודע ומבין מה מדברים אליו, אלא מכיון שנעשה "לעולה"

הצטרף גם אתה ללומדי ה"דרש היוזמי" בעיון!!!

זמני השיעור בדרש היוזמי בעיון ע"י רבני הכולל בכל יום בין השעות 9:45-10:45

בבית הכנסת שע"י 'קהילת אשכנז' החוב חתם סופר 2 קרית ספר מודיעין עילית ת"ז

יש אנשים שרוצים לעשות יד ושם לזכר עולם על נשמת אבותיהם ועושים להם מצבה של אבן זכו'...

יתנדב עבורו איזה ספר הצריך לרבים ללמוד בו, ויכתוב עליו את שמו, ובכל עת שילמדו בו יהיה לנחת רוח לנשמת הנפטר... (הח"ח באהבת חסד ה"בפט"ו)

כתובת המערכת: רח' שאגת אריה 17/25 קרית ספר מודיעין עילית. טל/פקס: 08-9741714 ©

למנויים, לתרומות, להנצחות ולכל ענין 052-7113060 Sbma@kavnaki.net

<http://www.shtaygen.co.il/?CategoryID=1124>